

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

JERNEJA STANIŠIČ

**VPLIV EU NA SPREMINJANJE NACIONALNEGA
JAVNOPOLITIČNEGA OMREŽJA : PRIMER VETRNIH
ELEKTRARN V SLOVENIJI**

DIPLOMSKO DELO

LJUBLJANA 2007

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

JERNEJA STANIŠIČ

MENTORICA: doc.dr. Simona Kustec Lipicer

**VPLIV EU NA SPREMINJANJE NACIONALNEGA
JAVNOPOLITIČNEGA OMREŽJA: PRIMER VETRNIH
ELEKTRARN V SLOVENIJI**

DIPLOMSKO DELO

LJUBLJANA 2007

VPLIV EU NA SPREMINJANJE NACIONALNEGA JAVNOPOLITIČNEGA OMREŽJA: PRIMER VETRNIH ELEKTRAREN V SLOVENIJI

V diplomski nalogi raziskujem vpliv EU na spreminjanje nacionalnega javnopolitičnega omrežja, natančneje vpliv EU na nastale konfliktno odnose med vpletenimi, državnimi in civilnodružbenimi igralci. Pri preučevanju odnosov se opiram na koncept javnopolitičnih omrežij, ki ga, skupaj še z nekaterimi drugimi ključnimi pojmi, razložim v teoretičnem delu diplomske naloge. Nastale odnose med igralci, skušam potem razložiti in preveriti še z analizo odnosov, ki pa temelji na konkretnem primeru izgraditve vetrnih elektrarn v Sloveniji. Na koncu pridem o zaključka, da EU, oziroma njena direktiva o pospeševanju pridobivanja električne energije iz obnovljivih virov in Kjotski protokol, nista kriva, da je prišlo do konfliktnih odnosov med vpletenimi igralci, kot predpostavljam v hipotezi, ki sem jo postavila na začetku diplomske naloge. Do gradnje vetrnic bi, kot ugotovim v analizi, prišlo tudi v primeru, da Slovenija ne bi vstopila v EU in podpisala Kjotskega protokola. Iz tega torej sledi, da do konflikta med igralci pride iz drugih razlogov. V analizi pridem do ugotovitve, da so ti razlogi predvsem nestrinjanje z izbiro prostora, razvrednotenje zaščitene območij itd. Na začetku zastavljeno hipotezo zato ovržem in na koncu strnem še sklepne ugotovitve, ki se tičejo obravnavanega problema.

Ključne besede: javnopolitična omrežja, javnopolitični igralci, odnosi, vetrnice.

EU INFLUENCE ON CHANGING NATIONAL POLICY NETWORK: THE CASE OF WINDMILLS IN SLOVENIA

My thesis deals with the influence of EU on changing of national policy networks. More specific: the influence of EU on relations between policy actors who are involved in the case of building the windmills in Slovenia. The concept of policy networks is the basic concept for researching the relations between policy actors in recent decades. The theoretical dimensions of this concept are shown and described in the theoretical part of the degree. In prosection I will try to explain the results of relations between actors on a specific case of the analysis of construction of windmills in Slovenia. Relations are conflict in this case, but there is not the EU that which is responsible for that kind of situation, as I have claimed in the begining. Windmills would be built in any case, even if Slovenia would not sign the Kyoto protocol and entered in the EU. Hence it follows that the conflict between actors is in disagreements about the place which is provided for building the windmills.

Key words: policy networks, policy actors, relations, windmills.

KAZALO

KAZALO	4
SEZNAM KRATIC	6
1. UVOD	7
2. METODOLOŠKI DEL	9
2.1 CILJ DIPLOMSKE NALOGE	9
2.2 HIPOTEZE	9
2.3 METODOLOŠKI OKVIR	10
3. TEORETIČNI DEL	11
3. 1 OPREDELITEV OSNOVNIH POJMOV	11
3.1.1 JAVNA POLITIKA	12
3.1.2 Proces oblikovanja in izvajanja javnih politik	13
3.1.3 Evropski javnopolitični proces	14
3.1.4 Javnopolitični igralci	15
3.1.4.1 Državni in civilnodružbeni igralci	16
3.1.4.2 Nacionalni, nadnacionalni in subnacionalni igralci	16
3.1.5 Javnopolitično omrežje	17
3.1.5.1 Javnopolitična omrežja v okviru EU	18
3.1.6 Spreminjanje javnopolitičnih omrežij	20
3.1.7 Konfliktni odnosi	21
4. OKOLJSKA POLITIKA EU – TEORETIČNI OKVIR	22
4.1 OPREDELITEV JAVNOPOLITIČNEGA PROBLEMA	22
4.2 OKOLJSKA POLITIKA EU	23
4.2.1 Razvojna obdobja in cilji evropske okoljske politike	24
4.2.2 Evropska okoljska agencija	25
4.3 OKOLJSKA ZAKONODAJA EU IN DIREKTIVE EU	26
4.4 OBNOVLJIVI VIRI ENERGIJE	28
4.4.1 Vetna energija	29
4.4.2 Kjotski protokol s poudarkom na obnovljivih virih energije	30
4.5 POSLEDICE DIREKTIV EU	31

5. EMPIRIČNI DEL	32
5.1 ANALIZA PRIMERA: VETRNE ELEKTRARNE V SLOVENIJI	32
5.1.1 Opis narave konfliktnosti problema	32
5.1.2 Analiza igralcev	33
5.2 ANALIZA PRIMERA GLEDE NA INDIKATORJE	34
5.2.1 Nestrinjane MOP-a in DOPPS-a glede izbire prostora	34
5.2.2 Spor zaradi razvrednotenja zaščitenih območij	37
5.2.3 Spor zaradi nepravilnosti pri izdaji gradbenih dokumentov	39
5.2.3 Konflikt med podjetjem ELEKTRO PRIMORSKA in DOPPS, zaradi nestrinjanja z izbiro prostora	40
5.3 VLOGA EU V PRIMERU POSTAVITVE VETRNIC V SLOVENIJI	42
6. SKLEPNE UGOTOVITVE	43
7. LITERATURA IN VIRI	48
7.1 LITERATURA	48
7.2 VIRI	52
8. PRILOGE	56

SEZNAM KRATIC

ARSO - Agencija Republike Slovenije za okolje

EEA – European Environmental Agency

EEB – European Environmental Bureau

EU – Evropska unija

DOPPS –Društvo za opazovanje in preučevanje ptic Slovenije

MOP – Ministrstvo za okolje in prostor

NEP – Nacionalni energetske program

NPVO – Nacionalni program varstva okolja

OVE – Obnovljivi viri energije

RS – Republika Slovenija

SEAT – the European office of Friends of the Earth

WWF – World Wildlife Fund

ZON – Zakon o ohranjanju narave

1. UVOD

V ospredju pričujočega diplomskega dela sta okoljevarstvena in energetska politika, ki sta v zadnjem času zelo aktualni, pa tudi pereči. Še posebno veliko pozornosti se po svetu posveča okoljevarstveni politiki, saj je Zemlja vedno bolj onesnažena, prihaja do globalnega segrevanja, naraščanja povprečnih temperatur, višanja morske gladine, zaradi topljenja ledenikov, izumiranja določenih rastlinskih in živalskih vrst. Ta tema je zame zanimiva, predvsem iz enega razloga, in sicer, zaradi težnje po izgradnji vetrnih elektrarn, ki kot obnovljiv vir energije, predstavljajo okolju prijaznejši in čistejši način pridobivanja električne energije, kar je v zadnjem času zelo aktualno tudi v Sloveniji.

Slovenija je že pred vstopom v Evropsko unijo (v nadaljevanju EU) ratificirala Kjotski protokol in se s tem zavezala k zmanjšanju izpustov toplogrednih plinov v ozračje, in sicer za 12 odstotkov do leta 2012. Z vstopom v EU maja 2004, pa so se težnje po izpolnjevanju teh obveznosti še povečale, ker je Slovenija dobila še dodatne direktive s področja varovanja okolja, ki jih mora kot polnopravna članica Unije izpolnjevati in izvrševati. Tako so ta področja za Slovenijo postala prioriteta. EU si namreč, med drugim, močno prizadeva za izpolnjevanje obveznosti, ki jih določa Kjotski protokol in za uvajanje obnovljivih virov energije, kar je določeno tudi v posebnih akcijskih programih¹, okoljevarstvenih predpisih, zakonih in direktivah, ki pokrivajo vsa pomembna področja varovanja okolja. Za izvajanje le teh so potrebna zadostna finančna sredstva, ki pa presegajo razpoložljiva sredstva države, zato je v EU, za finančno podporo varstvu okolja, organiziranih več skladov², iz katerih lahko članice črpajo dodatna sredstva.

Tema mojega diplomskega dela pa je raziskovanje in analiziranje odnosov med civilnodružbenimi in državnimi igralci na primeru izgradnje vetrnih elektrarn v Sloveniji.

¹ Danes je v veljavi že šesti akcijski program, ki se nanaša prav na zmanjševanje izpustov škodljivih plinov in snovi v zrak. Pomembno vlogo pa daje tudi trajnostnemu razvoju.

² Med take sklade in programe, na primer, spadajo:

- Life, ki je namenjen razvoju okoljske politike in uveljavitvi okoljske zakonodaje;
- Phare, ki obsega programe meddržavnega sodelovanja, multinacionalne in nacionalne programe;
- Separd, ki pa podpira razvoj kmetijstva in ruralnih področjih, ter še nekateri drugi. (Hari, 2000).

Zaradi vključitve v EU, ki predstavlja nadnacionalnega igralca, in ratifikacije Kjotskega protokola, je kot sem že omenila, nastal javnopolitični problem, kako zmanjšati emisije ogljikovega dioksida v zrak, za kar so ena od predvidenih rešitev vetrne elektrarne, ki kot vir za pretvorbo v električno energijo uporabljajo veter. S tem naj bi se zmanjšala količina izpusta škodljivih izpušnih plinov, vendar pa bi izgradnja elektrarn lahko imela trajne, škodljive, ali pa celo uničujoče posledice za okolje v drugih pogledih (poseganje v zaščitena območja, ogrožanje določenih živalskih in rastlinskih vrst, ogrožanje habitatov). Celoten potek izgradnje, oziroma pridobivanja soglasij za izgradnjo, pa je na nacionalni ravni povzročil nesoglasja med državnimi in civilno-družbenimi igralci. Pojavljajo se številna vprašanja in dileme glede te tematike, ki se osredotočajo predvsem na to, kakšni so razlogi enih in drugih, se pravi v prid graditvi, oziroma proti graditvi. Skozi diplomsko nalogo bom skušala prikazati tudi kolikšen je pravzaprav vpliv direktiv, ki jih je podala EU, na nesoglasja, ki so nastala med igralci na obeh ravneh – civilni in državni ravni.

Diplomsko delo je razdeljeno na tri dele:

- Prvi, *teoretični del*, v katerem bom opredelila teorijo in osnovne pojme, povezane z javnopolitičnimi omrežji in problematiko, povezano z vetrnimi elektrarnami.
- Drugi *empirični del*, pa bo namenjen analiziranju odnosov med vpletenimi igralci in preverjanju zastavljene hipoteze, s pomočjo opravljenih intervjujev. Poleg intervjujev bom uporabila še sekundarne vire, med katerimi bodo v prvi vrsti predvsem znanstveni in časopisni članki ter internetni viri, pa tudi razne študije, analize, statistike. Ugotovitve bom, v tem delu diplomske naloge, med seboj tudi primerjala in jih analizirala.
- Tretji del, *zaključek*, v katerem bom strnila še končne ugotovitve.

2. METODOLOŠKI DEL

2.1 CILJ DIPLOMSKE NALOGE

Cilj moje diplomske naloge je preveriti, ali so interesi med civilnodružbenimi in državnimi igralci na nacionalni ravni nasprotujoči si in ali so ti nasprotujoči interesi posledica vstopa EU v reševanje problema. Eden od poglobitnih ciljev je preveriti tudi, posledica česa so ti nasprotujoči si interesi, v kolikor za te ni »kriva« direktiva EU. Poleg tega bom skušala ugotoviti tudi, kaj je na nacionalni ravni povzročil konflikt med vpletenimi akterji, katerega posledice so konfliktni odnosi med njimi, zavlačevanje procesa pridobivanja dovoljenj za postavitve vetrnic, pa tudi sama postavitve le-teh. Ugotoviti pa bom poskušala tudi, kaj to pomeni za nacionalno javnopolitično omrežje in pa, kateri od igralcev imajo v fazi oblikovanja alternativnih rešitev, večjo moč.

2.2 HIPOTEZE

V okviru diplomske naloge se bom osredotočila na naslednjo hipotezo in jo skušala preveriti:

H: Vstop Slovenije v EU je zaradi direktive o pospeševanju pridobivanja električne energije iz obnovljivih virov energije (2001/77/EC), ki jo je podala EU, spremenil potek javnopolitičnega omrežja na nacionalni ravni, zaradi česar je prišlo do konfliktnih odnosov med državnimi in civilnodružbenimi igralci na nacionalni ravni.

Glede na zastavljeno hipotezo, želim v diplomski nalogi raziskati možne potencialne vzroke za nastali konflikt. Pri tem se bom še posebej osredotočila na:

- identifikacijo proučevane politike;
- analizo ključnih vsebin, ki so pomembne za obravnavano tematiko;
- analizo vpletenih igralcev in njihovih odnosov;

- pri preučevanju odnosov bom še posebej pozorna na prisotnost nekaterih elementov konfliktnosti, ki jih razumem skozi vidik nestrinjanja in sporov med vpletenimi igralci.

Na podlagi postavljene hipoteze lahko opredelim naslednje indikatorje, ki jih bom natančneje analizirala pri analizi odnosov:

- Nestrinjanje Ministrstva za okolje in prostor (v nadaljevanju MOP) in okoljevarstvenikov z izbiro prostora.
- Konfliktni odnos med okoljevarstveniki in MOP-om zaradi razvrstitve zaščitenih območij (Natura 2000).
- Spor med MOP-om in Društvom za opazovanje in preučevanje ptic Slovenije (v nadaljevanju DOPPS), zaradi nepravilnosti pri izdaji gradbenih dokumentov.
- Konfliktni odnosi med investitorjem Elektrom Primorska in okoljevarstveniki, zaradi nestrinjanja z izbiro prostora.

2.3 METODOLOŠKI OKVIR

V diplomski nalogi bom, za preveritev hipoteze uporabila, različne raziskovalne metode in tehnike.

Analiza in interpretacija primarnih virov – to je metodo, s katero bomo spoznali pravni okvir EU, ki se nanaša na zastavljeno problematiko v diplomski nalogi. Analizirala bom različne dokumente, direktive in zakone, predvsem tiste, ki se nanašajo na EU. Seznanila pa se bom tudi s slovensko zakonodajo in uradnimi dokumenti s področja okoljevarstvene in energetske politike.

Analiza in interpretacija sekundarnih virov – namesto samostojnega zbiranja podatkov, bom uporabila analizo sekundarnih virov, ki mi bo v pomoč še posebej pri pisanju teoretičnega dela diplomske naloge. Sem spada opredelitev osnovnih pojmov ter proces oblikovanja in izvajanja javnih politik EU in javnih politik na nacionalni ravni.

Metodo družboslovnega intervjuja – ta metoda mi bo v pomoč pri empiričnem delu diplomske naloge, saj bomo z njo pridobila subjektivna mnenja strokovnjakov. Ta mnenja mi bodo pomagala pri lažjem razumevanju ozadja in dogajanja pri zastavljeni problematiki. Enako tudi pri preverjanju zastavljene hipoteze. Opravila bom tri intervjuje, dva intervjuja pa sta bila opravljena v okviru seminarske naloge že v letu 2006. Intervjuje³ bom tako opravila z gospo Marjano Kovačič z Agencije Republike Slovenije za okolje (v nadaljevanju ARSO), kot predstavnico državnih igralcev. Predstavnika civilnodružbenih igralcev pa bosta, okoljevarstvenik, gospod Tomaž Jančar iz DOPPS-a in pa gospod Vasja Peršolja iz javnega podjetja Elektro Primorska. Intervjuja, ki sta bila opravljena v letu 2006, pa sta, intervju z gospo Tanjo Dolenc iz ARSO in pa intervju z gospodom Tomažem Jančarjem iz DOPPS-a. Pri končni analizi in preverjanju hipoteze pa mi bo v pomoč tudi telefonski razgovor, ki sem ga opravila z gospo Darijo Dolenc iz MOP-a, ki mi je povedala nekaj koristnih in pomembnih stvari v zvezi s tematiko, ki jo obravnavam v diplomski nalogi.

Analizo primera – to metodo pa bom prav tako uporabila v empiričnem delu diplomske naloge, in sicer za analizo odnosov, ki so se izoblikovali med državnimi in civilnodružbenimi akterji. V tem konkretnem primeru se bom osredotočila na gradnjo vetrnih elektrarn v Sloveniji.

3. TEORETIČNI DEL

3.1 OPREDELITEV OSNOVNIH POJMOV

V tem delu diplomske naloge bom, za lažje razumevanje, razložila osnovne pojme, ki jih bom uporabila v svoji diplomski nalogi in, ki so ključnega pomena za nadaljnjo analizo. Definirala bom naslednje pojme: javna politika, proces oblikovanja in izvajanja javnih politik, predvsem fazo oblikovanja alternativnih rešitev, javnopolitični igralci in javnopolitično omrežje, EU javnopolitični proces.

³ Besedila celotnih intervjujev so dodana v prilogah na koncu diplomske naloge.

3.1.1 JAVNA POLITIKA

Obstaja več opredelitev javnih politik, ki so jih podali različni avtorji. Med najbolj preprostimi razlagami je Dyeva, ki pravi, da je javna politika, tisto, kar vlada določi oziroma odloči, da bo naredila ali pa ne bo naredila (Krašovec 2002: 5). Kasneje pa so se izoblikovale še druge, natančnejše, opredelitve javne politike. Med take, bolj natančne in bolj kompleksne opredelitve, med drugim spada tudi Andersonova opredelitev, ki pravi, da je javna politika zavestna in premišljena smer akcije, katere namen je razrešitev nekega določenega javnega problema in za katero se odloči nek politični igralec oziroma nizi igralcev. Nujno pri tem je, da sodelujejo politični igralci, da lahko politika sploh pridobi pridevnik javna (Krašovec 2002: 6).

Za javno politiko bi torej lahko rekli, da je to delovanje, ki ga izvaja neko vladno telo, ki ima oblast in da gre pri tem za reakcijo na neke določene družbene probleme, ki jih je potrebno rešiti – se pravi, da je orientirana k nekemu določenemu cilju.

Javne politike so med seboj različne, zato jih lahko, glede na njihove lastnosti, razdelimo v več kategorij in po različnih kriterijih. Najpogostejši kriteriji za delitev javnih politik so:

- kriterij ravni – po tem kriteriju ločimo lokalne, nacionalne in regionalne javne politike. V zadnjem času, ko je v svetu zelo prisotna globalizacija⁴ in evropeizacija⁵ pa pogosto govorimo tudi o nadnacionalni javni politiki;

⁴ Globalizacija je opredeljena kot sklop družbenih, političnih in ekonomskih sprememb, ki se pojavijo kot posledica razširjenega trgovanja, političnih, kulturnih in drugih izmenjav na svetovni ravni. (Internet 1). Za globalizacijo je značilno tudi naraščanje pomena multinacionalnih ter manjše sposobnosti prilagajanja držav spremembam. (Boh, 2003: 490).

⁵ V literaturi ni mogoče najti ene in enotne opredelitve evropeizacije, zato bom v diplomski nalogi strnila nekaj različnih razlag tega pojma. Evropeizacija je opredeljena kot koncept, ki se razteza in osredotoča na učinke procesov evropskega povezovanja, vendar pa pri različnih avtorjih najdemo različne razlage le-te. Politološka opredelitev evropeizacije pravi, da je to proces, ki je kompleksen in mnogorazsežen, povezuje pa se ga tudi z inovacijo, modernizacijo, spreminjanjem in prilagajanjem. Šlo naj bi predvsem za prodiranje Evropskih institucij in postopkov odločanja v nacionalne in subnacionalne sisteme vladanja. (Fink Hafner in Lajh, 2005: 18,19). Tanja Börzel pa poda opredelitev evropeizacije z vidika javnih politik in pravi, da je »evropeizacija proces, v katerem nacionalna javnopolitična področja vedno bolj postajajo podvržena procesu oblikovanja skupnih evropskih politik« (Börzel v Fink Hafner in Lajh 2005: 19).

- kriterij družbenega področja, v katerega se uvršča problem, na katerega se nanaša javna politika in ga tudi skuša rešiti. V ta sklop sodijo različne javne politike, kot so na primer okoljevarstvena, energetska, kmetijska;
- tretji kriterij za delitev javnih politik pa je kriterij, ki določi javno politiko glede na prevladujoči način delovanja, s katerim se poskuša doseči zaželeni učinki in cilje javne politike. Med take javne politike pa štejemo distributivne, redistributivne in regulativne (Krašovec 2002: 7).

3.1.2 Proces oblikovanja in izvajanja javnih politik

Proces oblikovanja in izvajanja javnih politik vključuje veliko število različnih javnopolitičnih igralcev, med katerimi se razvijajo različni odnosi. Je dolgotrajen in kompleksen proces. Kot navaja Fink Hafnerjeva te procese prepoznamo po tem, da »zajemajo administrativne, organizacijske in politične dejavnosti, s katerimi se oblikujejo in izvajajo javne politike« (Fink Hafner 2002: 17). Za lažje razumevanje procesov oblikovanja in izvajanja javnih politik so različni avtorji razvili različne modele za analizo javnih politik. V diplomski nalogi se bom osredotočila na procesualni model za analizo le teh, oziroma na eno izmed petih faz⁶ tega modela, to je fazo oblikovanja alternativnih rešitev družbenega problema. V tej fazi različni javnopolitični igralci, tako državni, kot tudi civilno družbeni, predlagajo različne možne rešitve in ideje, za rešitev nekega določenega družbenega problema. Pojavijo se lahko tudi različne opredelitve, v čem problem sploh obstaja. Lahko bi rekli, da v napovedovanju posledic, ki so lahko tako zaželene, kot tudi nezaželene. V praksi se ta razmišljanja, v čem je določen problem in kako rešiti ta določen problem prepletajo, z opozarjanjem na problem (Fink Hafner 2002: 18).

⁶ Poleg faze oblikovanja alternativnih rešitev, je javnopolitični proces sestavljen še iz naslednjih faz: oblikovanja dnevnega reda, legalizacije oziroma uzakonitve javne politike, implementacije oziroma izvajanja javne politike in evalvacije oziroma vrednotenja javne politike.

3.1.3 Evropski javnopolitični proces

V EU je nacionalni kontekst oblikovanja in izvajanja javnih politik postavljen v evropski okvir, ki poteka v specifičnem razdrobljenem okolju, v katerem se v različnih kontekstih oblikujejo skupne evropske politike. Kljub temu, da se ti procesi se razlikujejo od države do države, so za njih pomembni predvsem vloga, vpliv in interesi posameznih javnopolitičnih igralcev, ki v teh procesih oblikovanja in izvajanja javnih politik sodelujejo. Pri evropskem javnopolitičnem procesu lahko tako v nadaljevanju izpostavimo naslednje lastnosti, ki so ključnega pomena za razumevanje le-tega:

1. **EU javnopolitični proces kot »push-pull« model odločanja** - Pri opredelitvah procesov oblikovanja in izvajanja javnih politik se avtorji najbolj pogosto opirajo na trditev, da so procesi oblikovanja in izvajanja javnih politik »rezultat odločitev, kaj narediti, na kakšen način in s kakšnimi sredstvi.« (Peterson in Bomberg v Lajh, 206: 2005). Evropski javnopolitični proces pa je opredeljen kot drugačen. Je mnogonivojski sistem vladavine, v kateri gre za prepletanje odločitev med različnimi ravni odločanja: nadnacionalno, nacionalno in subnacionalno ravno držav članic. Tanja Börzel ta pojav poimenuje kot »push-pull dinamiko med različnimi ravni odločanja« (Börzel v Lajh 2005:206).
2. **EU javnopolitični proces v mnogonivojskem sistemu vladavine** – Za oblikovanje skupnih evropskih politik je značilno, da je le-to nehierarhično in razdrobljeno ter da poteka v različnih institucionalnih ureditvah. Tudi odnosi med igralci so prepleteni in razširjeni na transnacionalne, kar pomeni, da so rezultati večine skupnih evropskih politik odvisni od sodelovanja, kompromisov in sporazumov med igralci.
3. **EU javnopolitični proces kot vladavina brez vlade** – V primeru EU gre za nepopolnost javnopolitičnega procesa, kar pomeni, da ne gre za državo v klasičnem smislu pač pa za politični sistem vladavine, ki države članice vključuje v proces oblikovanja in izvajanja skupnih evropskih politik (Lajh 2005).

Za evropski javnopolitični proces je poleg zgoraj naštetih lastnosti značilno tudi to, da ima značilnosti, ki izhajajo iz posameznih tradicij različnih sodelujočih držav članic. Med take tradicije pa štejemo različne kulturne, jezikoslovne posebnosti in navade dela (Lajh 2005).

V EU imajo pomembno vlogo pri oblikovanju in izvajanju javnih politik tudi javnopolitična omrežja, ki združujejo in medsebojno povezujejo interese številnih javnopolitičnih igralcev (Lajh 2005). Peterson (1995) pravi, da javnopolitična omrežja nastanejo, v primeru, ko se naloge različnih javnih politik uresničijo z izmenjavanjem informacij in virov med različnimi javnopolitičnimi igralci, saj je za EU bolj kot za kak drugi politični sistem, pomembna dobra komunikacija in sodelovanje med igralci. Tako naj bi bila javnopolitična omrežja tudi primerna za razlaganje in pojasnjevanje odločanja v EU. Javnopolitična omrežja so v okviru EU sestavljena iz »Komisije in velikega števila kolektivnih akterjev, kot so nacionalne vlade, regionalne oblasti ter najrazličnejše interesne skupine in lobiji« (Abromeit v Fink Hafner 2004: 46). Na tem mestu pa lahko omenim še to, da nikjer v svetu ne obstaja podoben oziroma primerljiv primer sistema vladavine, kjer bi nacionalne države prenesle toliko odgovornosti in nacionalne suverenosti na kolektivno organizirano državno strukturo, kot je EU.

3.1.4 Javnopolitični igralci

Oblikovanje in izvajanje javnih politik ne more potekati brez javnopolitičnih igralcev, ki so v te procese oblikovanja in izvajanja javnih politik vpleteni. Poznamo več vrst igralcev, ki se vključujejo v procese oblikovanja in izvajanja javnih politik. Ponavadi gre pri tem za posameznike, ki nastopajo v imenu različnih organizacij ali skupin, lahko pa ti posamezniki nastopajo tudi v svojem lastnem imenu, vendar pa je to zelo redko. Igralce razdelimo na državne in civilnodružbene. Poleg že omenjenih dveh pa poznamo še igralce na ravni EU, to so nadnacionalni, nacionalni in subnacionalni igralci.

3.1.4.1 Državni in civilnodružbeni igralci

Ključnega pomena so igralci, ki imajo monopol nad političnim odločanjem, to so državni igralci (Kotar 2002). Med državne igralce spadajo institucije političnega sistema, ki temeljijo na zakonodajni, izvršilni in sodni veji oblasti. V zakonodajno vejo oblasti prištevamo politične stranke in parlament, v izvršilno vejo oblasti, ministrstva in vlado, v sodno vejo oblasti pa spadajo sodišča. Med državne igralce spadajo tudi državna uprava, razne lokalne skupnosti in pa različne agencije in skladi, ki so organizirani znotraj neke države.

V procesih oblikovanja in izvajanja javnih politik pa v vedno večji meri sodelujejo tudi nedržavni oziroma civilnodružbeni igralci. Med slednje uvrščamo različne interesne skupine, neparlamentarne politične stranke, informacijski sektor, kamor spadajo tudi razni strokovnjaki in posameznike, ki predstavljajo sfero državljanov (Kotar 2002).

3.1.4.2 Nacionalni, nadnacionalni in subnacionalni igralci

V zadnjem času so vse bolj pomembni tudi igralci, ki so povezani z EU in globalizacijo. Na ravni EU, tako, poleg že omenjenih državnih in nedržavnih igralcev poznamo še nadnacionalne, nacionalne in subnacionalne igralce, ki lahko izhajajo tako iz državne, kot tudi civilnodružbene sfere. Pri tem so nacionalni igralci povezani z nacionalnimi državami, nadnacionalni igralci so povezani z institucijami EU in raznimi mednarodnimi vladnimi in nevladnimi ustanovami, subnacionalni igralci pa prihajajo iz lokalnih in regionalnih sfer posameznih držav. V Sloveniji je meja med regionalnimi in lokalnimi sferami zaenkrat še zabrisana, ker v Sloveniji še nimamo pokrajin, kot ene izmed stopenj (druge stopnje) organiziranosti države (Lajh 2006: 16). Vloga subnacionalnih igralcev je pomembna predvsem pri oblikovanju in izvajanju javnih politik, predvsem na ravni EU, kjer državni subnacionalni igralci delujejo kot nekakšni partnerji. Poznamo pa še različne vrste nacionalnih in transnacionalnih lobijev in interesnih skupin, ki prav tako sodelujejo pri procesih oblikovanja in izvajanja javnih politik. Njihova vloga je predvsem vplivanje

na oblikovanje končnih odločitev in javnih politik, vendar pa je zaradi njihovega zelo velikega števila dejanski vpliv težko meriti.

Kot sem že omenila so nadnacionalni igralci povezani z EU institucijami, med katere uvrščamo različne ustanove na ravni EU. Take so na primer Evropska Komisija, Evropski svet, Svet EU, itd. Pri njih je pomembno predvsem to, da gre med njimi za prepletanje zakonodajnih in izvršilnih funkcij, ki na ravni EU niso strogo ločene. Delujejo torej na več različnih ravneh (Karašovec 2002).

3.1.5 Javnopolitično omrežje

Proces oblikovanja in izvajanja javnih politik vsebuje veliko število igralcev, ki med seboj vstopajo v različna razmerja. Ta razmerja odnosov med igralci, ki se vključujejo v procese oblikovanja in izvajanja javnih politik, poimenujemo javnopolitična omrežja. V literaturi zasledimo več različnih opredelitev javnopolitičnih omrežij, med najbolj osnovnimi razlagami je ta, da gre za »preučevanje medsebojnih odnosov med različnimi tipi vpletenih igralcev na različnih ravneh« (Kustec Lipicer 2002:69). Opredeljujejo pa jih tudi kot »vrsto relativno stabilnih odnosov med različnimi medsebojno povezanimi igralci, ki si pri zasledovanju skupnih interesov izmenjujejo vire, zavedajoč se, da je njihovo sodelovanje najboljši način za doseg zastavljenih ciljev pri oblikovanju in izvajanju javnih politik« (Börzel 1997:1). Seveda pa najdemo še mnogo drugih opredelitev. Proces javnopolitičnih omrežij se torej osredotoča na odnose in razmerja med državnimi in civilnodružbenimi igralci, ki se pojavljajo pri procesih oblikovanja in izvajanja javnih politik. Gre za razumevanje odnosov med igralci v procesih oblikovanja in izvajanja javnih politik predvsem tistih, ki jih ne moremo razložiti z razumevanjem delovanja samo enega ali dveh igralcev pač pa s sodelovanjem, prepletanjem in delovanjem večjega števila igralcev, tako državnih kot civilnodružbenih. Ena izmed največjih prednosti javnopolitičnih omrežij je prav ta, da v svojo strukturo vključujejo tudi civilno družbene igralce.

Koncept javnopolitičnih omrežij nam omogoča tudi vpogled v razmerja in procese, ki so javnosti pogosto prikriti. To pa po eni strani pomeni tudi vpogled v procese in mehanizme političnega odločanja (Fink Hafner 1998).

Raziskovanje javnopolitičnih omrežij poteka s pomočjo različnih značilnosti, tipičnih za omrežja. Javnopolitična omrežja morajo tako nujno vsebovati javnopolitični problem, različne igralce, vire, s katerimi ti igralci razpolagajo, meje omrežij in odnose, ki se med igralci vzpostavljajo.

Igralci med seboj razvijajo različne tipe odnosov, ki so odvisni od njihovih interesov, virov, s katerimi razpolagajo, funkcij, ki jih zasedajo,... Tako lahko igralci med seboj vzpostavljajo odnose sodelovanja in kooperacije, lahko pa so njihovi odnosi tudi konfliktni, kompetitivni in zato z vidika moči neenaki in hierarhični (Kustec 2000). Pri tem je mogoče zanimivo omeniti, da je praksa pokazala, da so odnosi med igralci po večini tekmovalni in konfliktni (John v Krašovec 2002:11). Tudi različni avtorji različno navajajo tipe odnosov, ki se razvijajo v javnopolitičnih omrežjih. Van Waarden (1992) na primer pravi, da je odnose v javnopolitičnih omrežjih potrebno preučevati z vidika različnih elementov. Elementi, ki naj bi pomagali določiti tip odnosov so naslednji: igralci, katerih število določa velikost omrežja, struktura, ki se nanaša na vzorec odnosov med igralci, funkcije, ki so odvisne od potreb, namenov in virov moči med vpletenimi igralci, institucionalizacija, pravila vodenja in odnosi moči, pri katerih je moč odvisna od velikosti organizacije ter strategije igralcev. S pomočjo teh elementov pa lahko določimo naslednje tipe odnosov: klientelizem, statizem, železni trikotnik, parantela, tematsko omrežje, etatizem, različni tipi korporativizma, različni tipi pluralizma in pantoflaža.

3.1.5.1 Javnopolitična omrežja v okviru EU

V okviru EU govorimo o mnogonivojski vladavini, kar pomeni, da procesi odločanja potekajo na nadnacionalni, nacionalni in subnacionalni ravni, vanje pa so vključeni javnopolitični igralci z različnih ravni, ne samo državni, pač pa tudi civilnodružbeni. Za sistem mnogonivojske vladavine je značilno konsenzualno sprejemanje odločitev, kar pa

zahteva dobro razvite sisteme komunikacije in sodelovanja med vsemi ravnimi javnopolitičnih igralcev. Pri tem pa je pomembno poudariti, da so igralci na subnacionalni ravni enakovredni tistim na nacionalni in nadnacionalni ravni. Pri tem pa se ne moremo izogniti javnopolitičnim omrežjem, ki se po mnenju Börzelove (1997) na ravni EU, pojavljajo, kot specifična oblika vladavine, ki predpostavlja, da se v okviru reševanja javnih politik, vzpostavljajo dokaj stabilni odnosi med vpletenimi javnopolitičnimi igralci.

Različni avtorji so tako javnopolitična omrežja uporabili kot metaforo za opisovanje EU kot sistema vladanja, ki je zaznamovan z razdrobljenostjo javnih politik. Ta koncept, kot sem že prej omenila, zagovarja, da so za evropski način vladanja značilno povezovanje in interakcije igralcev z vseh vladnih in družbenih področij (Börzel 1997: 10). Javnopolitična omrežja tako združujejo želje in interese različnih javnopolitičnih igralcev, ki prihajajo z različnih ravni in različnih držav. Ti igralci pa si med seboj izmenjujejo in združujejo vire, informacije, interese, ideje o možnih rešitvah nekega javnopolitičnega problema, itd. Peterson celo trdi, da naj bi bila javnopolitična omrežja zelo primerno orodje za pojasnjevanje vsakodnevnega odločanja v EU (Lajh 2005:211).

Raziskovalci koncepta javnopolitičnih omrežij se razlikujejo tako glede razumevanja javnopolitičnih omrežij, pa tudi glede same uporabe javnopolitičnih omrežij. Tako jih lahko razvrstimo v dve skupini: prva skupina predstavlja predstavnike šole vladanja, druga pa predstavnike šole interesnega posredovanja.

Šola vladanja opredeljuje oziroma razume javnopolitična omrežja, kot posebno obliko vladanja, ki se, zaradi nehierarhične oblike sodelovanja med civilno družbenimi in državnimi igralci, močno razlikuje od klasične oblike vladanja⁷ (Börzel 1997: 28-1).

Šola interesnega predstavnštva pa razume javnopolitična omrežja kot odnose, ki se pojavljajo med civilnodružbenimi in državnimi igralci (Börzel 1997: 28-1). Ta šola tako

⁷ V tako imenovanem klasičnem načinu vladanja osrednjo vlogo igra država s svojo ustavno ureditvijo, institucijami in funkcijami

zagovarja ostro ločnico med civilno družbenimi in državnimi igralci, kar je razvidno predvsem iz procesa oblikovanja javnih politik, ki s pojavom javnopolitičnih omrežij postanejo rezultat odnosov med civilnodružbenimi in državnimi igralci in tako ne več zgolj kot rezultat odločitev državnih igralcev oziroma vladnih avtoritet, kot je to v primeru šole vladanja (Mayntz v Šifrer 2003: 20).

3.1.6 Spreminjanje javnopolitičnih omrežij

Javnopolitična omrežja se med seboj razlikujejo po različnih kriterijih. Med njimi se pojavljajo tudi različne spremembe, tako v istem časovnem obdobju, ali pa v različnih časovnih obdobjih, zaradi različnih interesov vpletenih igralcev, itd... Javnopolitične spremembe, ki vplivajo na spremembe v značaju politik in političnih struktur (Fink Hafner 1998: 836), pa nekateri avtorji, kot na primer Daugbjerg, delijo še glede na stroškovne posledice, ter z vidika javnopolitičnih mehanizmov in ciljev. Koncept javnopolitičnih sprememb se tako nanaša na vzpostavitev novih politik v okviru nekega sektorja ali pa na reformo neke politike (Daugbjerg v Kustec 2000: 896), saj se bodo morali, zaradi uvedbe sprememb, spremeniti cilji neke javne politike.

Za spremembo nekega javnopolitičnega omrežja so najbolj primerne naslednje priložnosti:

- ko so odnosi med vpletenimi igralci v nekem sektorju konfliktni;
- ko je med igralci zastopano veliko število različnih interesov;
- ko ni sledi o obstoju nekega močnega akterja;
- ko se vpleteni igralci zavedajo spremembe in njene vloge pri razvoju in nastanku neke javne politike in javnopolitičnega omrežja (sprememba je uvrščena na dnevni red);
- ko lahko moč civilne družbe in javnega mnenja zahteva ali izsili uvedbo neke spremembe (Kustec 2000: 896).

V procesu javnopolitičnih sprememb se različni vpleteni igralci, torej borijo, za uvedbo nekega določenega cilja, mnenja ali zahteve, ki jo zagovarjajo. Tudi v primeru vetrnih

elektrarn gre za preplet različnih interesov med vpletenimi igralci. Državni igralci bi v tem primeru radi izpolnili zahteve, ki jih je podala EU, čemur pa nasprotujejo civilnodružbeni igralci, konkretno različne skupine okoljevarstvenikov. V nadaljevanju diplomske naloge se bom posvetila analizi in osvetlitvi tega problema.

3.1.7 Konfliktni odnosi

Konflikt je naravni in sestavni del vseh socialnih odnosov v družbi. Mitchell (1981) definira konflikt kot situacijo, kjer pride do nestrinjanja dveh ali več strani z določenimi cilji neke strani. Različne interese posameznikov, interesnih skupin ali katerihkoli drugih akterjev lahko, med drugim uresničujemo tudi s konfliktom. V okviru konflikta poznamo tri komponente: konfliktno situacijo, konfliktno obnašanje in konfliktni odnos. Konfliktna situacija je situacija, v kateri dve ali več strank zazna, da posedujejo različne cilje (Mitchell 1981: 29). Konfliktno obnašanje Mitchell (1981) opredeli kot dejanje, ki ga ena stranka spoprime v situaciji konfliktnih ciljev opozicijske stranke z namero, da se ustvarja umik nasprotne strani ali pa prilagodi svoje cilje. Konfliktni odnos pa naj bi bil odnos, ki predstavlja skupni vzorec pričakovanj, čustvene usmerjenosti in razlage, ki spremlja vmešavanje v konfliktno situacijo (Mitchell 1981).

Tudi na področju varstva okolja je vedno bolj očitno, da so konflikti varstva okolja sestavni del družbenih, razvojnih, strukturnih protislovij, ki se v vedno večji meri kažejo v določenem prostoru (Premzl 1994). Konfliktnost se pri varstvu okolja kaže predvsem v tem, da so naravni viri ogroženi in da je v okolju prišlo do prevelikega onesnaževanja. Ker pa morajo biti v prostoru zagotovljene tudi možnosti za ohranitev naravnega okolja, gospodarski razvoj, eksploatacijo naravnih virov, poselitev prebivalstva in celovit družbeni razvoj, nam tudi te nasprotujoče si zahteve in interesi lahko predstavljajo nenehen vir konfliktnosti (Premzl 1994). Problem se pojavi predvsem pri tem, da so cilji pri planiranju prostora velikokrat zastavljeni le z vidika ekonomske uspešnosti (koliko delovnih mest bo na ta način zagotovljenih, koliko dohodkov bo zagotovljenih). Pri tem pa se ne ozirajo na škodo, ki jo lahko povzročijo okolju, habitatom in prebivalcem določenega prostora ter na konflikte, ki jih s tem povzročajo. Zaradi različnih interesov

tako prihaja do »konfliktov pred ali pri realizaciji večine posegov v prostor« (Premzl 1994: 47). Najmočnejši so ponavadi konflikti, ki so posledica interesov posameznih interesnih skupin, ki so nosilci interesov in zastopajo svoje cilje in načela. Ponavadi se največji konflikti pojavljajo zaradi posegov v prostor, ki predstavljajo gradnjo energetskih objektov, cest ali večjih industrijskih objektov (Premzl 1994).

Tudi v moji diplomski nalogi se pojavljajo konflikti med državnimi in civilnodružbenimi igralci s področja varstva okolja. Kakšni so ti konflikti in zakaj je do njih prišlo, pa bom razložila v nadaljevanju, natančneje, pri analizi odnosov med vpletenimi igralci.

4. OKOLJSKA POLITIKA EU – TEORETIČNI OKVIR

V tem delu diplomske naloge bom opredelila okoljsko politiko EU in njene zahteve do držav članic. Varstvo okolja in s tem tudi okoljska politika je še posebej v zadnjem času, ko so »na udaru« predvsem obnovljivi viri energije, zelo aktualna. Tudi v Sloveniji je ta politika v zadnjih letih postala zelo pereča in povzroča celo vrsto novosti in tudi težav pri izvajanju zahtev, ki jih je v zvezi s tem postavila EU. Pri tem imam v mislih predvsem Kjotski protokol, ki predvideva večjo uporabo obnovljivih virov energije in posledično zmanjšanje emisij (izpusta) toplogrednih plinov v ozračje.

4.1 OPREDELITEV JAVNOPOLITIČNEGA PROBLEMA

Prav zaradi zgoraj naštetih razlogov pa je v Sloveniji nastal javnopolitični problem. Okoljevarstveniki, ki predstavljajo civilnodružbene igralce in državni igralci se med seboj ne morejo zediniti glede prostora za postavitev vetrnih elektrarn, ki so ena od možnosti, ki jih predvidevata direktiva o pospeševanju pridobivanja električne energije iz obnovljivih virov energije in pa Kjotski protokol. Ta nestrinjanja med njimi so pripeljala do konflikta, zaradi katerega se je v ta problem vpletla tudi širša javnost. Slednja predvsem s podpisovanjem raznih peticij proti gradnji vetrnic, z raznimi razpravami na to

temo, s pismi, ki jih objavljajo na internetu in različnih časopisih, pa še bi lahko naštevala.

4.2 OKOLJSKA POLITIKA EU

Kot sem že omenila, so vprašanja in teme, ki so povezane z okoljem, onesnaževanjem, zmanjševanjem le-tega in okoljevarstvom, v zadnjem času zelo aktualna in pereča. Razumljivo je, da se s temi vprašanji (pojavljajo se predvsem vprašanja, kako zmanjšati onesnaževanje, ki se širi preko meja po zraku in vodi, prosto preko meja ene nacionalne države v druge države) srečujejo prav vse države sveta, ne samo Evropa. Problem onesnaževanja je zato postal mednarodni problem, ki ga ni več mogoče reševati samo na nacionalni ravni, pač pa je za reševanje okoljskih vprašanj potrebno sodelovanje, dogovarjanje in usklajevanje vsega sveta. Poleg prostega širjenja onesnaževanja preko meja, pa je k globalnemu reševanju tega problema pripomogel tudi porast multinacionalk. Predvsem iz razloga, da se je z njihovo širitvijo, moč države, da izvršuje oziroma implementira politike s tradicionalnimi sredstvi, zmanjšala (Boh 2003: 490). Tako je tudi znotraj EU.

Do zgodnjih 70. let lahko za okoljsko politiko v EU, bolj kot ne, trdimo, da je bila »spregledana«. Šele leta 1972 so evropski funkcionarji na konferenci v Parizu postavili prve temelje skupne okoljske politike v EU. Od takrat naprej pa okoljska politika v EU pridobiva tudi vedno več javne in medijske pozornosti. Kot zanimivost lahko omenim, da je raziskava Evrobarometer pokazala, da več kot dve tretjini Evropejcev meni, da bi bilo bolje, če bi bile odločitve in zakoni v zvezi z okoljem sprejeti na ravni EU, kot pa na nacionalni ravni (McCormick 1999: 193).

Prvi okoljski programi, ki so bili sprejeti po konferenci v Parizu, so bili predvsem odziv na obstoječe stanje, kasneje, predvsem z Maastrichtsko in Amsterdamsko pogodbo ter Enotnim evropskim aktom (1986), pa so se že osredotočili na zmanjševanje in preprečevanje onesnaževanja (Boh 2003: 489). 6. člen Pogodbe o evropski skupnosti

določa, da mora biti zaščita okolja povezana z definicijo in z izvajanjem drugih skupnih politik EU.

Zadnji, šesti, akcijski program za varstvo okolja (2001-2010) določa prioritete do leta 2010. Nanaša se predvsem na skrb za uveljavljanje trajnostnega razvoja, pri čemer so izpostavljena štiri področja varstva okolja, in sicer:

- klimatske spremembe, pri katerih gre predvsem za zmanjšanje emisij toplogrednih plinov, kot je navedeno v Kjotskem sporazumu;
- naravno in biološko raznolikost, ki se nanaša na varovanje in obnavljanje naravnih sistemov in habitatov, ki so določeni v programu Natura 2000;
- okolje in zdravje, ta točka se nanaša na dosego take kvalitete okolja, ki ne ogroža človeškega zdravja ter
- upravljanje z naravnimi viri in odpadki, ki pa predvideva povečano recikliranje odpadkov, obdavčenje za onesnaževalce (Moussis 2003: 268).

V pričujočem diplomskem delu je, pri okoljski politiki EU, pomembno omeniti tudi energetska politika, ki je z okoljsko politiko tesno povezana. Še posebej pomembni so »specifični okoljski cilji energetske politike EU, ki so naslednji:

- zmanjšati vpliv proizvodnje in rabe energije na okolje,
- spodbujati varčevanje z energijo in učinkovito rabo,
- povečati delež proizvodnje in rabe čistejših oblik energije« (EEA 2002: 5).

4.2.1 Razvojna obdobja in cilji evropske okoljske politike

Evropska okoljska politika opredeljuje različne cilje in se je razvijala skozi različna razvojna obdobja. Skupna okoljska politika temelji na varnostnih in preventivnih ukrepih in načelih. Med njene najpomembnejše cilje pa štejemo:

- varovanje, ohranjanje in izboljšanje kvalitete okolja;
- zaščita človeškega zdravja;
- uporaba in racionalizacija naravnih virov in

- pospeševanje in pomoč pri internacionalnem reševanju regionalnih okoljskih problemov in vprašanj (Moussis 2003: 269).

Kot že omenjeno je šel razvoj evropske okoljske politike skozi različne faze, med katerimi lahko izpostavimo štiri, ki so ključnega pomena in nam prikažejo pomembnost skupne okoljske politike.

Prva faza traja od 1957. do 1972. leta. V tem obdobju je bila politika okoljskih problemov, tematik in vprašanj skoraj nepomembna oziroma obrobna (McCormic v Boh 2003: 491).

Druga faza, »fazo okoljske revolucije«, uvrstimo v obdobje med letoma 1973 in 1986. V tej fazi pride do konference v Parizu, ki je »utrla pot skupni politiki varstva okolja«. (Boh, 2003:491). Sprejet pa je bil tudi prvi Okoljski akcijski program, ki predstavlja začetek evropske okoljske politike (Boh 2003:491).

Tretja faza spada med leta 1987 in 1992. V tem obdobju je bila, leta 1990, ustanovljena Evropska okoljska agencija (European environment agency – v nadaljevanju EEA). Poleg tega pa gre v tem obdobju še za urejanje različnih okoljskih vprašanj in pridobivanje zakonskih pristojnosti (Boh 2003: 491).

V *četrti fazi*, ki zajema obdobje po letu 1993, pa je bilo sprejeto načelo o »upoštevanju okoljske komponente pri vseh odločitvah, ki imajo lahko vpliv na okolje« (Boh 2003: 492).

4.2.2 Evropska okoljska agencija

EEA je bila, na predlog Komisije, ustanovljena leta 1990. Njena naloga je, da Komisijo in nacionalne vlade oskrbuje s tehničnimi, ekonomski in znanstvenimi informacijami, ki jih le-te potrebujejo za oblikovanje in izvajanje zakonodaje in zakonskih okvirov, ki se nanašajo na okolje (Majone 2004: 200). Naloga EEA je tudi, da zbira in analizira

podatke, ki jih podajajo nacionalne okoljske agencije. Za pomembno značilnost agencije pa lahko izpostavimo tudi to, da ni omejena samo na ozemlja, ki jih pokrivajo države članice EU, pač pa spremlja in zbira tudi podatke o okolju na ozemlju celotne Evrope (Boh 2003:491).

V regulatornem oziroma urejevalnem procesu EU, EEA nima nobene pomembnejše naloge. Obravnavamo pa jo lahko kot pomembnega in učinkovitega igralca pri mednarodnih pogajanjih o zaščiti okolja. Pomembno je omeniti tudi to, da je ustanovila številne programe za financiranje ali sofinanciranje različnih projektov, ki so povezani z okoljem in njegovo zaščito, sodelovala pa je tudi pri pripravi belih in zelenih listin v povezavi z okoljsko politiko (McCormick 1999: 193). Obstajajo pa tudi različne organizacije na ravni EU, ki so povezane z okoljem. Med njimi lahko omenim samo nekatere, ki so bistvenega pomena. To so: Evropski okoljski biro (European Environmental Bureau – EEB), Evropsko pisarno prijateljev Zemlje (the European office of Friends of the Earth – SEAT), Greenpeace in pa the World Wildlife Fund (WWF), ki se ukvarja predvsem z zaščito živali v divjini.

4.3 OKOLJSKA ZAKONODAJA EU IN DIREKTIVE EU

Z umestitvijo okoljske politike med skupne politike držav članic EU, je bilo sprejetih tudi večje število aktov, ukrepov, zakonov, direktiv s področja okolja. Okoljska zakonodaja tako predstavlja približno eno četrtino celotnega evropskega pravnega reda. Prvi akt, ki je dal okoljski politiko večjo težo, je bil sprejet leta 1986, to je Enotni evropski akt, ki kot osnovni načeli za varstvo okolja postavi načelo preventive in pa načelo »povzročitelj plača« (Hari 2000: 3), po katerem so države, ki so povzročile onesnaževanje oziroma onesnaženost, dolžne plačati določene davčne takse.

Z leti je okoljska politika vedno bolj pridobivala na pomenu. Z Maastrichtsko pogodbo, na primer, je bilo sprejetih še več načel in ukrepov, ki predpisujejo skrb pri varstvu okolja. Države članice pa so z njo pridobile možnost, da same uvedejo okljevvarstvena pravila, ki so lahko še strožja kot tista, ki so navedena v skupno sprejetih standardih in

določilih, pri tem morajo paziti le na to, da se držijo evropskega pravnega reda. Z Amsterdamsko pogodbo pa se je pomen okoljevarstva razširil tudi na posamezne področne⁸ politike, v katere so bili potem vključeni okoljski vidiki (Hari 2000: 3).

Poleg teh pogodb pa obstajajo še številni drugi akti, direktive in protokoli, ki jih EU podpisuje v sodelovanju z drugimi državami. Za zadnje obdobje pa bi lahko rekli, da je glavni cilj EU okoljske in energetske politike razvoj in uvajanje obnovljivih virov energije. EU skozi zakonodajo in različne programe spodbuja razvoj obnovljivih virov energije. Na tem področju je bilo sprejetih kar nekaj direktiv, med katerimi lahko omenim naslednje:

- Direktiva, ki se nanaša na pospeševanje pridobivanja električne energije iz obnovljivih virov energije (2001/77/EC);
- Direktiva, ki se nanaša na pospeševanje uporabe biogoriv ali drugih obnovljivih goriv, ki se lahko uporabljajo za transport (2003/30/EC);
- Direktiva, ki se nanaša na skupna pravila glede internega tržišča pridobivanja električne energije (2003/54/EC) (Internet 2).

Poleg teh pa seveda obstajajo še mnoge druge.

V zvezi z mojo diplomsko nalogo je pomembno omeniti tudi direktivo, ki se nanaša na trgovanje z emisijami in z njo povezan protokol, ki ga je EU podpisala v sodelovanju z drugimi državami, med industrializiranimi državami pa prevzela vodstvo pri spodbujanju izpolnjevanja zavez in ciljev le-tega. To je Kjotski protokol, ki ga lahko razumemo tudi z vidika akta, ki je pokazal, koliko so posamezne države zainteresirane za reševanje skupne okoljske politike. Pri večjih držav so gospodarski in okoljski interesi namreč prevladali nad tistimi, ki se nanašajo na skrb za okolje in ga zato niso podpisale. V nadaljevanju bom na kratko predstavila, kaj v Kjotski protokol narekuje oziroma na kaj se ta akt nanaša.

⁸ Področne politike so na primer: kmetijska, strukturna, prometna, energetska, itd.

4.4 OBNOVLJIVI VIRI ENERGIJE

Razloge za prehod na obnovljive vire energije (v nadaljevanju OVE) lahko iščemo na več področjih. Bistvenega pomena so ekološki, okoljski, socialni, ekonomski, gospodarski in drugi. Problem ni v tem, da energijo uporabljamo, pač pa v tem, kako jo pridobivamo. Prav OVE pa so tisti, s katerimi lahko pridobivamo energijo in hkrati zmanjšujemo onesnaževanje in tako posledično preprečimo tudi naravne, gospodarske ali družbene katastrofe.

Obnovljivi viri imajo tako prednosti kot tudi slabosti. Med njihove prednosti lahko uvrstimo naslednje:

- industrija OVE spodbuja zaposlovanje in razvoj podeželja, saj trenutno spada med enega najhitreje rastočih sektorjev v industriji;
- zmanjšujejo odvisnost od uvoženih energetske virov ter povečujejo energetske varnost, s tem pa se krepi tudi zagotovitev do dostopnosti energetske virov;
- preprečujejo nadaljnje klimatske spremembe in spremembe v podnebnju ter zmanjšujejo onesnaženost in izboljšujejo kakovost okolja, saj njihova uporaba nima tako velikih količin emisij toplogrednih plinov. To pa pripomore tudi k izpolnjevanju ciljev Kjotskega protokola;
- pripomorejo k obnovi in investicijam v zastarele in starejše tehnologije za pridobivanje energije;
- energija, pridobljena iz OVE naj bi bila v prihodnosti cenejša od energije iz fosilnih goriv (Internet 3).

Kot slabosti OVE pa lahko navedem: slab izkoristek energije, ki jo pridobimo na tak način, velike finančne investicije in dolga odplačilna doba, velike posege v naravi, ki so potrebni za postavitve oziroma vzpostavitve tehnologije, ki OVE pretvarja v energijo, vizualni izgled, seveda pa bi se našlo še kaj.

4.4.1 Vetrna energija

Veter je posebna oblika sončne energije. Nastane zaradi temperaturnih razlik zraka, ki se nad kopnim segreva drugače kot nad morjem. Gibanje, ki pri tem nastane pa lahko uporabimo za pogon vetrnic, ki energijo zraka pretvorijo v elektriko (Novak 2000:56). Kot že nekajkrat omenjeno, je ena izmed pobud in strategij EU, poudarjanje in spodbujanje čistejše proizvodnje energije, kamor spadajo tudi vetrne elektrarne kot ena izmed oblik obnovljivih virov energije. V Sloveniji so prav vetrne elektrarne tiste, ki imajo med vrstami obnovljivih virov energije velik potencial (Berlantič 2004), kar pa ne pomeni, da je tudi količina na ta način proizvedene energije velika. Prav ta količina proizvedene energije, predstavlja eno izmed večjih slabosti vetrnih elektrarn. Glede na študijo, ki so jo izdelali na ARSO je v Sloveniji zelo velik, celo večji od vetrnega, tudi vodni potencial. Problem teh hidroelektrarn je le v tem, da za veliko količino energije, potrebujemo velike hidroelektrarne, kar pa marsikje spet pomeni velike in nesprejemljive posege v prostor (Berlantič 2004). Glavni problem obnovljivih virov energije (kamor sodijo tudi vetrne elektrarne) pa ni v tem, da to energijo uporabljamo pač pa način, kako jo pridobivamo in kako jo uporabljamo. Pridobivanje energije z vetrnimi elektrarnami ima tako dobre kot slabe lastnosti. Kot pozitivno stran lahko navedem to, da proizvodnja električne energije na tak način ne povzroča emisij in da gre za dokaj enostavno tehnologijo. Med negativne lastnosti pa lahko štejemo, poleg dokaj majhne količine proizvedene elektrike, saj se le dvajset do trideset odstotkov energije vetra pretvori v električno energijo, še dokaj velik nivo hrupa, ki ga povzročajo vetrnice, vizualni vpliv ter dejstvo, da vetrne elektrarne pri prenizkih ali pa previsokih hitrostih vetra ne obratujejo.

V Sloveniji so torej vetrnice, zaradi dobre prevetrenosti, ena izmed najbolj optimalnih rešitev za pridobivanje energije iz obnovljivih virov in s tem tudi upoštevanja načel Kjotskega protokola in upoštevanja direktive o pospeševanju pridobivanja energije iz obnovljivih virov (Berlantič 2004). Z njimi naj bi se zmanjšali izpusti toplogrednih plinov v zrak, kar predvideva Kjotski protokol. Pridobivanje energije iz vetra pa bi tako pripomoglo tudi k uresničevanju, v zadnjem času v svetu vedno bolj prisotnega trenda, to

je, manjše onesnaževanje okolja. Tudi v primeru, ki ga bom analizirala v nadaljevanju diplomske naloge, naj bi bile vetrnice najbolj primerna oblika alternativnih virov, prav zaradi dobre prevetrenosti in lege kraških pobočij, kar naj bi pripomoglo k najbolj optimalnim izkoristkom pridobivanja energije in manjšemu onesnaževanju okolja.

4.4.2 Kjotski protokol s poudarkom na obnovljivih virih energije

Spremembe v okolju kot so podnebne spremembe (naraščanje povprečne temperature zemlje, topljenje ledenih plošč, klimatske spremembe, naravne in vremenske nesreče) in druge spremembe, ki se dodajajo zaradi prevelikega onesnaževanja, so ljudi privedle do tega, da so se začeli zavedati, da gre pri tem predvsem za škodo, ki se dogaja njim samim. Škoda namreč ne gre le na račun okolja, pač pa tudi zdravja ljudi, gospodarstva in posledično tudi ekonomije.⁹ Podnebne spremembe in varnost oskrbe z energijo tako spadajo tudi med prednostne naloge EU. Leta 1992 je zato prišlo do Okvirne konvencije Združenih narodov o spremembi podnebja, ki je bila kasneje osnova za sprejetje Kjotskega protokola (Internet 4). Kjotski protokol določa obveznosti držav podpisnic, ki jih imajo le te do okolja. Med te obveznosti sodijo: zmanjševanje emisij ogljikovega dioksida v zrak, varstvo in povečanje ponorov in zbiralnikov toplogrednih plinov, spodbujanje sonaravnega gospodarjenja z gozdovi, pogoždovanja in kmetovanja ob upoštevanju podnebnih sprememb, spodbujanje in povečana uporaba novih in obnovljivih oblik energije in tehnologij za uskladičenje ogljikovega dioksida (Internet 5). Države EU so se s podpisom Kjotskega protokola obvezale, da bodo zmanjšale emisije šestih plinov (ti plini so CO₂, CH₄, N₂O, HFC-ji, PFC-ji in SF₆ (Internet 6), katerih izpusti povzročajo učinek tople grede. To naj bi članice storile do leta 2010. Pri tem bi se emisija toplogrednih plinov zmanjšala za osem odstotkov, glede na raven, ki je bila dosežena leta 1990.¹⁰

⁹ Pri tem imam v mislih predvsem naravne katastrofe, kot so poplave, potresi, vročinski valovi, suša, itd., ki lahko poleg ljudi, živali in rastlinja močno prizadenejo tudi gospodarstvo in ekonomijo.

¹⁰ Slovenija naj bi izpuste toplogrednih plinov zmanjšala glede na raven, ki je bila dosežena leta 1986.

Ena izmed pobud EU je tudi spodbujanje uporabe obnovljivih virov energije – še posebno vetrnih elektrarn (cilj je, da bi z obnovljivimi viri do leta 2012 pokrili od dvanajst do dvajset odstotkov energetske potrebe v EU).

Slovenija je Kjotski protokol podpisala že leta 1998, ratificirala pa ga je junija 2002. S tem je prevzela obveznosti, ki jih ta določa in jih imajo vse države podpisnice. Poleg trenutno zelo aktualnega Kjotskega protokola, se pojavljajo še druge direktive, ki so prav tako povezane z obnovljivimi viri energije in zmanjšanjem emisij ogljikovega dioksida v okolje.

4.5 POSLEDICE DIREKTIV EU

Direktive, ki jih je podala EU, v zvezi z okoljsko in energetske politiko, so na nacionalni ravni prinesle vrsto sprememb. V prvi vrsti naj omenim spremembe na področju nacionalne zakonodaje. Slovenija je namreč morala pripraviti in sprejeti številne nacionalne programe, pa tudi zakone in uredbe, ki urejajo področje energetike ter zaščite in varstva okolja. Tako so na primer sprejeli Nacionalni energetski program (NEP), Nacionalni program varstva okolja (NPVO), Energetski zakon, Zakon o spremembah in dopolnitvah energetskega zakona, Zakon o varstvu okolja in Zakon o trošarinah (Internet 7). Poleg že omenjenih programov in zakonov pa obstajajo še drugi predpisi. Tak primeri so predpis v zvezi z rabo biogoriv, predpis v zvezi s toploto, električno energijo, sproizvodnjo in obnovljivimi viri energije. Pri slednjem gre za spodbujanje sistemov daljinskega ogrevanja in hlajenja, povečevanje obdavčenja fosilnih goriv za ogrevanje in obvezne lokalne energetske koncepte z uporabo OVE (Internet 8).

Poleg zakonodajnih sprememb se pojavljajo tudi spremembe na področju gospodarstva in ekonomije, saj se povišujejo cene goriva, višajo se davki, v zvezi z okoljem oziroma njegovim onesnaževanjem. Dolžni pa smo tudi finančno podpirati OVE in financirati različne tehnologije, ki so potrebne za učinkovito izvrševanje zakonov, uredb pa tudi direktiv.

Kot eno od posledic direktiv lahko omenim tudi odnose med vpletenimi igralci, na nacionalni ravni. Kakšni so ti odnosi, bom bolj natančno razložila v nadaljevanju diplomske naloge.

5. EMPIRIČNI DEL

5.1 ANALIZA PRIMERA: VETRNE ELEKTRARNE V SLOVENIJI

V tem delu diplomske naloge bom analizirala, kakšni odnosi so se izoblikovali med vpletenimi igralci in, kaj oziroma kako je do teh odnosov prišlo. Odnose bom analizirala na primeru postavitve vetrnih elektrarn v Sloveniji, pri čemer bom izpostavila primer Volovje reber. Analizirala bom odnose med državnimi in civilnodružbenimi akterji. Slednje predstavljajo, v tem primeru, okoljevarstveniki, ki jih zastopa DOPPS in Elektro Primorska kot javno podjetje. Državne igralce pa v tem primeru predstavljata MOP in ARSO. V primeru, ki ga bom analizirala pa so, poleg že omenjenih, prisotni še nadnacionalni igralci, ki jih predstavlja EU s svojimi institucijami.

5.1.1 Opis narave konfliktnosti problema

Javnopolitični problem, ki je nastal, izvira iz težnje po pridobivanju energije iz obnovljivih virov energije, ki se je v Sloveniji v večji meri pojavila z vstopom v EU. Problem je nastal zaradi nestrinjanja glede lokacij, ki so bile izbrane, kot primerne, za postavitev vetrnih elektrarn. Okoljevarstveniki, v splošnem, zagovarjajo stališče, da območje Volovja reber ni primerno za postavitev vetrnih turbin, ker naj bi spadala v zaščiteno območje. Problem se pojavi tudi pri njihovi trditvi, da so na MOP, Volovjo reber namenoma izključili iz projekta zaščitene območij Natura 2000, zaradi dejstva, da bi tu lahko postavili vetrne elektrarne, za katere je bil investitor že znan,. To je državno podjetje Elektro Primorska, katero bo imelo od postavitve predvsem ekonomske koristi. Na nacionalni ravni je tako med državnimi in civilnodružbenimi igralci, zaradi zgoraj naštetih razlogov, prišlo do sporov, ki pa jih zaenkrat še niso uspeli ustrezno rešiti.

5.1.2 Analiza igralcev

V primeru, ki ga bom analizirala v diplomski nalogi se pojavijo državni igralci, civilnodružbeni igralci in nadnacionalni igralci.

1. Državne igralce v tem primeru predstavljajo MOP, ARSO in sodišča. To sta Vrhovno sodišče RS in Upravno sodišče RS. Slednja odločata o pravni veljavnosti izdanih lokacijskih dovoljenj in dovoljenj za izgradnjo in postavitve vetrnic ter za pravilnost postopka in pravice vpletenih akterjev. Pri tem imam v mislih, predvsem to, kateri od vpletenih igralcev imajo pravico sodelovati v postopku pridobivanja gradbenih dovoljenj, pa jim je bila ta pravica odvzeta, oziroma ali so sploh bili upravičeni do sodelovanja v postopku pridobivanja dovoljenj.

MOP in ARSO pa, v obravnavanem primeru, zastopata državne interese. Njuna vloga je povezana z izdajanjem dovoljenj za izgradnjo vetrnih elektrarn, pri čemer morajo upoštevati interese in predpise EU in se po njih ravnati, saj je Slovenija polnopravna članica EU.

2. Civilnodružbene igralce pa zastopata DOPPS, kot predstavnik okoljevarstvenikov in Elektro Primorska, ki je glavni investitor projekta postavitve vetrnih turbin na Volovji rebri. Interesi slednjega so v prvi vrsti ekonomske in gospodarske narave.

DOPPS pa naj bi zastopalo interese »narave« in delovalo v njeno dobro. Bori se za ohranjanje narave in zaščitnih območij. Postavitve vetrnic in uvajanje obnovljivih virov energije podpirajo, vendar ne na zaščitnih območij. Na teh območjih nasprotujejo vsakršnim posegom v prostor.

3. Posebno mesto pa v primeru, ki ga bom bolj podrobno analizirala v nadaljevanju, zavzemajo tudi nadnacionalni igralci. Predstavnik le-teh je EU in njene institucije, predvsem Evropska Komisija, ki skrbi za kontrolo nad izvajanjem direktiv, podanih s strani EU in njihovo izvrševanje.

5.2 ANALIZA PRIMERA GLEDE NA INDIKATORJE

5.2.1 Nestrinjane MOP-a in DOPPS-a glede izbire prostora

Kot sem v diplomski nalogi že omenila, je bila ena izmed pobud oziroma zahtev EU, v skladu s Kjotskim protokolom in direktivo EU, ki se nanaša na trgovanje z emisijami, uvajanje in spodbujanje obnovljivih virov energije. Tu gre v prvi vrsti prav za vetrne elektrarne, saj je Slovenija »ob vstopu v EU sprejela obvezo, da bo ohranila visok, tretjinski delež oskrbe z električno energijo prav iz obnovljivih virov, točneje 33,6 odstotkov domače porabe naj bi leta 2010 pokrivala iz OVE.« (Tomšič, 2004: 3).

V Sloveniji predstavlja največji problem pri izgradnji vetrnih elektrarn konflikt oziroma nestrinjanje med naravovarstveniki in državnimi igralci, t.j. Ministrstvom za okolje in prostor, natančneje Agencijo Republike Slovenije za okolje in DOPPS-om. Bistvo problema je namreč v tem, da večina predlaganih lokacij, ki so jih na Ministrstvu določili kot primerne za postavitve vetrnic, spada med zaščitena naravna območja, nekatere med njimi pa celo v program zaščitene območij Evropske unije – Natura 2000.¹¹ Med ta območja sodijo: območje Kraškega roba z Goličem, območje roba Trnovskega gozda in Nanosa in južna pobočja Snežnika z Volovjo rebrijo. Prav to pa so tudi območja, ki so z vidika vetrnega potenciala, ker je tu izkoristek vetra najboljši, najbolj primerna za postavitve vetrnih elektrarn. Najbolj sporna med naštetimi je lokacija Volovje rebro, ki jo je, na mestu, kjer naj bi postavili vetrne turbine, program Natura 2000, kljub prvotnim načrtom za vključitev v program Natura 2000, zaobšel.

Spor med MOPom in naravovarstveniki zaradi izbranih lokacij je torej nastal predvsem zato, ker lokacije, ki so bile izbrane kot primerne za postavitve vetrnic spadajo v prostorska območja, kjer živi veliko redkih ali celo zaščitene živalskih in rastlinskih vrst.

¹¹ Natura 2000 je mreža posebej varovanih območij, ki jo oblikujejo države članice EU. Namen te mreže je ohranjanje biotske raznolikosti, s posebno zaščito ogroženih in redkih živalskih in rastlinskih vrst, ki so pomembne za EU. Pravno podlago Nature 2000 pa predstavljajo Direktiva o ohranjanju naravnih habitatov ter prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst in Direktiva o ohranjanju prostoživečih ptic. Mreža Natura 2000 tudi predstavlja ključni steber varstva narave v EU (Internet 9).

Naravovarstveniki, tu bi izpostavila predvsem ornitologe, nasprotujejo odločitvi o postavitvi vetrnic na tej lokaciji, ker bi z izgradnjo le-teh porušili naravne sisteme in ogrozili redke živalske vrste. Problematična je predvsem skupina ptičev, ki ima tu gnezdišča. Prav lokaciji Volovje rebro in Snežnik na primer predstavljata gnezdišča redkih vrst ujed, ki so zaščitene. Njihova vrsta je ogrožena že v primeru, če vetrnice poškodujejo ali ubijejo samo eno ujedo na leto. Problem je še večji, ker goli gorski grebeni predstavljajo preletne koridorje za veliko vrst ptic, ki bi se zaradi vetrnic lahko poškodovale (Jančar 2006). Poleg ptic, so po mnenju naravovarstvenikov, problematične tudi tiste živalske vrste, ki se izogibajo človeka in tako tudi zgrajenih objektov. Tak primer je na primer evrazijski ris, na katerega bi imel tak poseg, po ocenah naravovarstvenikov velik negativen vpliv.

Sporno je torej to, da gradnja takšnega objekta, kot so vetrne elektrarne, predstavlja velik poseg v prostor in je zato, po mnenju naravovarstvenikov, potrebno izdelati natančne načrte in možnosti izgradnje ter pretehtati vse pozitivne in negativne lastnosti, ki jih ta poseg predstavlja za prostor. Tu gre v bistvu gre za nekakšno protislovje, saj so vetrnice obnovljiv vir energije, zato bi se zmanjšal izpust CO₂ v zrak, za kar se zavzemata EU ter Kjotski protokol. Prav iz tega razloga so se tudi v Sloveniji pojavile težnje po graditvi vetrnih elektrarn.

Zataknilo pa se je že pri pridobivanju mnenj in soglasij, ker je želelo DOPPS, ki deluje v javnem interesu, »sodelovati kot stranka v postopku pridobivanja okojevarstvenega soglasja« (Červek 2007: 21). Med civilnodružbenimi igralci oziroma nevladnimi organizacijami in državnimi igralci, ki jih v tem primeru predstavlja MOP, je prišlo celo do pravnega spora, ker je MOP DOPPS-u to pravico odvzelo in s tem kršilo etično načelo in načelo Aarhuške konvencije¹². Slednjo je Slovenija namreč ratificirala, govori pa o tem, da ima javnost pravico do udeležbe in dostopa do informacij in pravnega varstva pri

¹² »Aarhuška konvencija je prva mednarodna pogodba, ki zagotavlja varstvo pravice vsakega posameznika sedanjih in prihodnjih generacij, da živi v zdravem okolju, hkrati pa omogoča sodelovanje pripadnikov civilne družbe v procesu sprejemanja odločitev. Da bo posameznik lahko odigral vlogo aktivnega dejavnika na področju varovanja okolja, je potrebno njegovo vključevanje v iskanje rešitev na tem področju, država pa mora za to zagotoviti temeljne pravice civilni družbi« (Internet 10).

odločanju v okoljskih zadevah. Pri etičnem načelu pa slovensko pravo predvideva, da naravo, ker se ta sama ne more braniti in zastopati, v njenem imenu zastopa in brani društvo, ki deluje v javnem interesu. To je zapisano tudi v Zakonu o varstvu narave (v nadaljevanju ZON) (Červek 2007: 21). V prvem delu postopka oziroma v prvem postopku, kjer je šlo za pridobitev soglasja, je MOP DOPPS-u podelil status stranke v postopku, saj so ravnali po »logiki, da je narava del okolja, in tako društvo, ki deluje v interesu varstva okolja, deluje tudi v interesu varstva narave« (Červek 2007: 21). Problem pa se je pojavil v drugem postopku, ker je DOPPS status društva, ki deluje v javnem interesu pridobilo po ZON, postopek pridobitve soglasja pa je potekal po Zakonu o varstvu okolja, ki pa ima veliko strožje pogoje za pridobitev statusa društva, ki deluje v javnem interesu. Med te pogoje spadajo zahteve, ki jih društva v praksi ne morejo izpolniti. Taka je na primer ta, da morajo imeti »revidirane poslovne knjige, česar ne potrebuje niti večina podjetij«. (Červek 2007: 21). V Sloveniji tako statusa društva, ki deluje v javnem interesu v bistvu nima nobena organizacija. DOPPS se je, zaradi dovoljenja, ki so ga Elektru Primorski, kot investitorju, izdali za izgradnjo vetrnic, obrnilo celo na Vrhovno sodišče, ki je potrdilo¹³ sodbo Upravnega sodišča iz junija 2006. Gre za rabsodbo, da sta MOP in ARSO v procesu, ko sta DOPPS izločila iz postopka, ravnala nezakonito. Posledica te rabsodbe je, da bo potrebno obnoviti postopek pridobitve gradbenega dovoljenja za izgradnjo vetrnih elektrarn na Volovji rebri. S to rabsodbo je postala sporna, izdaja dovoljenja izdano, kljub temu, da je bil na sodišču odprt sodni postopek (Škrinjar 2007: 3).

Gospa Marjana Kovačič, iz ARSO, mi je v intervjuju, povedala, da »sodišče ni rabsodilo, da je DOPPS-u treba priznati status« (Kovačič 2007). MOP naj bi na podlagi pravnomočne rabsodbe Upravnega sodišča ponovno odločalo o pritožbi DOPPS-a, ki se ne strinja z odločitvijo, ki jo je glede stranke v postopku podal ARSO. MOP pa je potem odločil sledeče: »DOPPS mora dokazati, da je bil ustanovljen za namene varovanja narave na Volovji rebri in nadaljnji postopek bo odvisen od tega, ali bo DOPPS to uspel dokazati« (Kovačič 2007). Iz tega sledi, da je sedaj zopet na potezi DOPPS, ki mora dokazati, za kakšne namene je bil ustanovljen. Na tem mestu lahko zaključim, da torej ni

¹³ Junija 2007. (Delo, 1.6.2007).

nujno, da bo potrebno ponoviti postopek pridobitve gradbenega dovoljenja, pač pa se bo vsa zadeva, zelo verjetno, zavlekla.

Eden glavnih očitkov, ki se pojavlja je ta, na kakšen način se je izbrala lokacija, to je Volovja reber, za postavitev vetrnih elektrarn. Pri tem naj bi šlo za to, da naj bi MOP ne upoštevalo naravovarstvenih izhodišč in da naj bi bila vloga investitorja in občine Ilirska Bistrica pri tem bistvena.

Za rešitev tega problema bi bilo najbolje izvesti nove študije o prostoru, ki bi bil primernem za postavitev vetrnih elektrarn. Ta bi moral biti tak, da se s postavitvijo ne bi ogrozilo rastlinskih ali živalskih vrst in, da bi se z njim strinjali vsi akterji, tudi prebivalci področja, kjer naj bi se vetrnice nahajale. Kot mi je v intervjuju, ki sem ga opravila marca 2006, povedala gospa Tanja Dolenc (Dolenc 2006) je ena takih študij že v pripravi. Z njo naj bi se pokazalo, katere lokacije so glede uporabnosti in izkoristka vetra primernejše kot te, ki so bile prvotno določene. Med temi, ki se bodo s študijo pokazale kot primerne, pa bo potem izvedena še dodatna selekcija glede drugih omejitev. (Dolenc, 2006). Vendar pa, kot sem izvedela v intervjuju z gospo Marjano Kovačič, ta študija potem ni bila opravljena (Kovačič 2007).

Tudi gospod Tomaž Jančar, predstavnik DOPPS-a, mi je v intervjuju (Jančar 2007) povedal, da bi bilo za rešitev te problematike potrebno izdelati državno strategijo umeščanja vetrnih elektrarn v prostor. S to strategijo naj bi določili »območja, ki bi bila namenjena za gradnjo vetrnih elektrarn« (Jančar 2007). Za izdelavo te strategije pa bi bilo potrebno upoštevati, na katerih področjih postavitev vetrnic, ne bi imela prevelikega vpliva na naravo in njeno dediščino ter preveriti, katera območja imajo v Sloveniji primeren vetni potencial za postavitev vetrnih turbin.

5.2.2 Spor zaradi razvrednotenja zaščitenih območij

Drugi indikator, ki sem ga navedla na začetku moje diplomske naloge se nanaša na razvrednotenje zaščitenih območij in je pravzaprav tesno povezan s prvim, ki se nanaša na prostor. Tudi razvrednotenje zaščitenih območij je eden od razlogov za konflikt med

MOP-om in naravovarstveniki. Oba indikatorja temeljita na isti problematiki – prostoru, kjer naj bi vetrnice stale. Pri razvrednotenju predstavlja problem to, da so bile lokacije Volovja reber, Golič, Trnovski gozd, Nanos in Snežnik uvrščene v evropsko omrežje posebnih varstvenih območij razglašeni v državah članicah EU – Natura 2000 in na teh območjih naj ne bilo večjih posegov v prostor. Cilj projekta naj bi bil ohraniti raznovrstnost za bodoče rodove. Namenjen je predvsem ohranjanju redkih in/ali ogroženih rastlinskih in živalskih vrst ter habitatov (Internet 11). Lokacija Volovje rebro naj bi bila po prvotnih načrtih uvrščena in razglašena kot Snežniški regijski park, s čimer bi bila postavitev vetrne elektrarne nemogoča. Vendar pa so razglasitev, zaradi vključevanja v EU in s tem povezanega sprejemanja zaščitene območij v okviru projekta Natura 2000, ustavili. Volovje rebro naj bi tako spadalo v zaščiteno območje Nature 2000, kar pa se je spremenilo tik preden »je Slovenija v Bruselj poslala predlog območij, ki jih namerava vključiti v Naturo 2000« (Červek 2007: 20). Iz prvotnega načrta omenjenega projekta je tako izpadlo prav območje, na katerem naj bi postavili vetrne turbine, čeprav bi le-to, zaradi prisotnosti različnih vrst ptic, po direktivi o pticah, moralo biti uvrščeno v Naturo 2000. Zaradi nasprotujočih si mnenj in dilem, ki se v tem primeru pojavljajo, je primer pod »drobnogled« vzela tudi Evropska komisija, ki preučuje in preverja, ali je bila izključitev Volovje rebri iz projekta Natura 2000 pravilna in upravičena. Države članice namreč morajo pri oblikovanju območij, ki sodijo v mrežo Natura 2000, upoštevati zaščitene živalske in rastlinske vrste ne glede na ekonomska in gospodarska merila. V primeru, da bo Komisija mnenja, da bi omenjeno območje moralo biti vključeno v mrežo zaščitene območij, se lahko celo zgodi tožba pred Evropskim sodiščem. To se je v preteklosti namreč že zgodilo nekaterim evropskim državam. Med take spada na primer Irska, kjer je pri izgradnji njihove največje vetrne elektrarne z 71 turbinami, prišlo do ekološke katastrofe. Šotni plaz, ki je nastal po izkopu za temelje za postavitev turbin, se je vsul v reko, kjer je v blatu poginilo čez 50.000 rib, še enkrat toliko pa je bilo ogroženih. Podobne sodbe pa so bile poleg Irski še proti Nemčiji (primer Leybucht), proti Nizozemski (primer Dutch Dykes) in proti Španiji (primer Martimas de Santana) (Douglas 2006).

V slovenskem primeru so se na Evropsko komisijo pritožile nevladne organizacije, kar je pripomoglo, ne le k mednarodnim razsežnostim primera, pač pa tudi k velikemu odmevu v javnosti. Poleg tega, da so se te organizacije pritožile na evropsko komisijo, pa so o stanju opozorile tudi Bernsko konvencijo¹⁴, kar pa pomeni, da bodo primer obravnavale vse države članice. Njena naloga se nanaša na to, da spremlja, če se v državah pogodbenicah vsi postopki izvajajo pravilno in zakonito. To pa seveda vključuje tudi upoštevanje naravovarstvenih meril (Opomnik MOP-a).

5.2.3 Spor zaradi nepravilnosti pri izdaji gradbenih dokumentov

Pojavlja pa se še en problem, in sicer nepravilnosti pri izdaji gradbenih dokumentov in dovoljenj za izgradnjo vetrnic. Zaradi tega se s tem primerom ukvarja tudi komisija za preprečevanje korupcije. V prvem poročilu, ki so ga dali v pregled MOP-u naj bi ugotovili elemente korupcije, ker naj bi na MOP-u ne upoštevali strokovnih mnenj in nekaterih dokumentov ter programov varstva okolja, ki naj bi s stališča naravovarstva utemeljevala, zakaj Volovja reber ni primerna lokacija za postavitev vetrnic. V poročilu naj bi Komisija tudi zapisala, da je to dejanje koruptivno, ker naj bi občini Ilirska Bistrica in Elektro Primorska, ki je državno podjetje, zagotavljajo »premoženjsko korist« (Cerar 2007: 10). Ugotovitve Komisije niso pravno-formalno zavezujoče, pač pa služijo zgolj kot priporočila oziroma napotki za popraviljanje storjenih napak. Na MOP-u pa, po prvem pregledu poročila, očitke zavračajo (Cerar 2007).

V tem primeru gre za konflikt med MOP-om in okoljevarstveniki (spet so tu predvsem ornitologi), ker bi s tem, ko bi na takih območjih postavili vetrnice močno posegli v življenjski prostor mnogih živalskih in rastlinskih vrst in s tem ne bi več skrbeli za njihovo ohranjanje in obnavljanje. Zato naravovarstveniki temu posegu nasprotujejo oziroma ga na teh območjih ne odobravajo. Možna rešitev problema bi bila ponovna

¹⁴ Bernska konvencija je konvencija o ohranjanju naravnih življenjskih združb in naravnega prostora. Namenjena je varstvu ogroženih in redkih živalskih in rastlinskih vrst ter njihovega naravnega življenjskega okolja. Konvencija vsebuje tudi sezname zavarovanih vrst, določbe, k se nanašajo na varstvo naravnih življenjskih okolij. Poleg tega pa poziva tudi vse države, da s predpisi uredijo trgovanje z živalmi, kar se še posebej nanaša na redke in zaščitene vrste (Internet 13).

študija alternativnih lokacij za postavitev vetrnic in posledično ohranitev teh, za naravovarstvenike tako pomembnih, zaščiteneh območij.

Interes in cilj vlade, ki jo v tem primeru zastopa MOP je, izpolniti direktivo EU in zmanjšati emisije CO₂ in proizvajati električno energijo z okoljem prijaznimi viri – obnovljivimi viri, med katere spada tudi vetrna energija.

Interes in cilj okoljevarstvenikov v tem primeru pa je ohraniti in obvarovati življenjski prostor določenih že ogroženih vrst ptic (na primer ujede) in drugih živali (na primer evrazijski ris) ter naravnih habitatov (na primer mokrišča).

V tem primeru gre za spor oziroma konflikt na nacionalni ravni. Konflikt med vpletenimi državnimi in civilnodružbenimi igralci se pojavi, ker je v interesu vlade, da upošteva direktive, ki jih je podala EU in pa zahteve, ki jih predvideva Kjotski protokol in tako zgraditi vetrnice na območjih, ki jih naravovarstveniki želijo zaščititi. V interesu le-teh pa je, da bi se v čim večji meri ohranila narava in zaščitena območja za naslednje rodove in da bi obvarovali določene zaščitene in redke vrste, med katerimi se najde tudi kakšna, ki je avtohtona in jo je mogoče najti le v Sloveniji.

5.2.3 Konflikt med podjetjem ELEKTRO PRIMORSKA in DOPPS, zaradi nestrinjanja z izbiro prostora

Poleg problema izbire prostora se pri tem problemu navajajo še druge »sporne« točke. Med take sodijo na primer ekonomski in gospodarski razlogi, ki se nanašajo na naravovarstvenike in glavnega investitorja vetrnih elektrarn, to je Elektro Primorska. Vlada oziroma MOP in pa graditelji (Elektro Primorska, ki je, kot sem že omenila, državno podjetje) trdijo, da bi z izgradnjo vetrnic lahko nudili večje število delovnih mest v elektrarni in pri sami postavitvi, pa tudi domačini bi lahko prodali zemljišča na vrhu gore, ki jih ne potrebujejo oziroma so za njih neuporabna, in s tem nekaj zaslužili. Določen znesek pa bi šel tudi v proračun občine Ilirska Bistrica, ki je temu projektu prav tako zelo naklonjena. Okoljevarstveniki pa temu nasprotujejo, saj je njihovo mnenje, da

bi bila delovna mesta zagotovljena le v času graditve, ne pa tudi, ko bi bile vetrnice že postavljene, ker so le-te vodene in upravljane računalniško in za to ne potrebujejo večjega števila delavcev. Potrebni je le nekaj delavcev za vzdrževanje računalnikov. Po neuradnih podatkih naj bi šlo za okoli pet delovnih mest, ki bi bila potrebna za nadaljnje obratovanje vetrnic. Naravovarstveniki tako trdijo, da je v tem primeru motiv graditeljev le zaslužek. Dokaz za to naj bi bilo tudi to, da nameravajo vetrne elektrarne postaviti v ohranjeno in zaščiteno naravo (Internet 12). Država v tem primeru deluje v prid investitorju, kar je najbrž povezano s tem, da je podjetje v večinski lasti države.

Sporna pa naj bi bila, med drugim, tudi količina proizvedene energije, ki ne bi zadoščala vsem energetske potrebam Slovenije, ker vetrne elektrarne ne bi mogle nadomestiti termoelektrarn. Na račun vetrnih turbin, ki naj bi jih postavili, se ne bi zaprla nobena termoelektrarna, pa tudi njihovo obratovanje se ne bo zmanjšalo, ker poleg električne energije te dajejo tudi toplotno energijo. Tako zmanjšanje emisij na ta račun, po mnenju naravovarstvenikov, ne bi bilo dovolj veliko, saj bi bilo turbin premalo in zato ne bi veliko pripomogle k izpolnjevanju direktive. Poseg v okolje pa bi bil kljub temu velik in bi povzročil veliko škode, predvsem na račun živalski in rastlinskih vrst. Po njihovem mnenju bi bilo potrebno narediti bolj korenite spremembe, povezane predvsem z odlagališči smeti, ločevanjem odpadkov po gospodinjstvih in drugimi izpušnimi plini, da bi se emisije dovolj zmanjšale in bi se tako Kjotski protokol lahko dobro izvrševal.

Kjotski protokol in vstop Slovenije v EU pa naj, kot mi je v intervjuju povedal gospod Vasja Peršolja, predstavnik Elektra Primorska, ne bi imela nobenega vpliva na težnjo po izgradnji vetrnic. »Projekt, začet izključno iz podjetniške iniciative Elektra Primorska« (Peršolja 2007), naj bi investitorji pripravili že pred vstopom v EU, vendar pa se je le-ta, zaradi pridobivanja vse potrebne dokumentacije zavlekel. Gospod Peršolja v intervjuju še pravi, da »niti sprejetje Kjotskega protokola ni imelo pozitivnega vpliva na ta projekt« (Peršolja 2007).

Kljub vsemu je v interesu obeh igralcev, tako Elektra Primorske, kot investitorja, kot tudi okoljevarstvenikov, da delujeta v prid naravi. Prvi z uvajanjem obnovljivih virov energije

in s tem zmanjšanjem izpustov škodljivih plinov v ozračje. Drugi pa z ustavitvijo oziroma preprečevanjem gradnje na zaščitnih območjih in s tem ohranjanjem naravne dediščine.

Tudi v tem primeru gre za konfliktno odnose med vpletenimi igralci na nacionalni ravni. Okoljevarstveniki so spet predstavniki civilne družbe, za Elektro Primorska pa bi v bistvu lahko trdila, da je pravzaprav predstavnik državnih igralcev, saj je država večinski lastnik tega podjetja.

5.3 VLOGA EU V PRIMERU POSTAVITVE VETRNIC V SLOVENIJI

Evropa velja za eno izmed vodilnih v svetu na področju uporabe in izrabe obnovljivih virov energije, med katerimi je na prvem mestu prav pridobivanje oziroma izkoriščanje energije iz vetrnega potenciala. Eden od razlogov, zakaj se EU zavzema za več obnovljivih virov energije, pa je tudi ta, da le-ti povečujejo energetska neodvisnost EU od drugih držav in povečujejo varnost. Kot sem že omenila, je bil eden izmed pogojev za vstop Slovenije v zvezo držav EU, prav direktiva, ki se nanaša na spodbujanje obnovljivih virov energije in zmanjševanje izpustov toplogrednih plinov, na kar se nanaša tudi Kjotski protokol, ki ga je, med drugimi, ratificirala tudi Slovenija.

Odnosi med Slovenijo, za katero bi v tem primeru lahko rekli, da jo zastopa MOP, so tako zgledni in sodelujoči, saj želi Slovenija v čimkrajšem času in čimbolje izpolniti zahteve EU. Vendar pa teh obveznosti, ki jih nalagajo Kjotski protokol in direktive EU, Sloveniji do leta 2010, po vsej verjetnosti ne bo uspelo izpolniti, prav zaradi medsebojnih odnosov okoljevarstvenikov in državnih igralcev. Kot posledica tega pa sledi slaba oziroma slabša ocena v primerjavi z drugimi članicami EU, ki jim je s pomočjo obnovljivih virov energije uspelo zmanjšati izpuste toplogrednih plinov.

Evropska komisija preučuje, zakaj je bila Volovja reber izključena iz projekta Natura 2000. Če bo Komisija ugotovila, da bi to območje moralo biti vključeno v omenjeni projekt, lahko Sloveniji sledi tožba pred evropskim sodiščem, kar se je v preteklosti, kot že prej omenjeno, zgodilo nekaterim državam (Červek 2007: 21). Komisija zahteva

pojasnila, zakaj je do tega prišlo, na MOPu pa zagotavljajo, da so v Naturo vključili dovolj ozemlja Slovenije in da tudi nihče iz Bruslja ni naknadno predlagal, naj se Volovjo reber vključi v ta projekt.

6. SKLEPNE UGOTOVITVE

Indikatorji, ki so navedeni na začetku diplomskega dela v veliki izvirajo iz enega samega problema – to je problema določitve prostora, kjer naj bi vetrnice stale. Če se nadaljnje osredotočim še na potencialne možne vzroke konflikta, ki sem jih postavila na začetku diplomskega dela, jih lahko strnem v naslednje ugotovitve:

1. Do konflikta med vpletenimi igralci je v primeru, ki sem ga opisala in analizirala v diplomskem delu, prišlo predvsem zaradi nestrinjanja igralcev glede izbranih lokacij za postavitve vetrnih elektrarn in pa način, kako so te lokacije izbrali. Največji spor predstavlja izključitev Volovje rebri iz projekta Natura 2000. Naravovarstveniki ne morejo mimo hudega očitka MOP-u glede izključitve te lokacije iz tega projekta. Vendar pa na MOP-u te očitke zavračajo. Zaradi tega se je vpletla tudi EU Komisija, ki predstavlja nadsacionalnega igralca. Slednja je ugotovila, da je predlog za Naturo 2000 na tem območju zadosten tudi, če Volovje rebri ne vključijo v ta projekt. Problem naj bi nastal le v primeru, da bi komu uspelo dokazati, da imajo vetrnice škodljiv vpliv na ptiče, predvsem na tiste vrste, ki so določene v Direktivi o ptičih in da to v študijah, ki določajo, kaj naj bi Natura 2000 obsegala ni bilo dovolj upoštevano.

K konfliktu in nestrinjanju med državnimi in civilnodružbenimi igralci je pripomoglo tudi to, da ARSO DOPPS-u ni priznala položaja stranke v postopku izdaje okoljevarstvenega dovoljenja in soglasja za izgraditev vetrnih elektrarn. DOPPS se je, kot sem že prej omenila, na ta sklep pritožil na Upravno sodišče in Vrhovno sodišče, ki sta razsodila, da »mora MOP ponovno odločati o pritožbi DOPPS-a, ki se ne strinja z odločitvijo ARSO« (Kovačič 2007). Odločitev MOP-a pa je bila sledeča: »DOPPS mora dokazati, da je bil ustanovljen za namene varovanja narave na Volovji rebri in nadaljni postopek bo odvisen od tega, ali bo DOPPS to uspel dokazati« (Kovačič 2007). V

intervjuju, ki sem ga opravila z gospodom Tomažem Jančarjem iz DOPPS-a pa sem prav tako izvedela, da bo postopek potrebno obnoviti in, da želi Društvo kot stranka v postopku, zastopati in upoštevati interese ptic in narave.

Kot možno alternativno rešitev lahko na tem mestu omenim to, da je v tujini, na primer na Danskem, Švedskem in v Španiji, kjer imajo veliko vetrnih turbin, v te projekte pogosto vključujejo sodelovanje javnosti, da pomaga pri izboru lokacij. Pojavljajo se predvsem tri oblike sodelovanja javnosti, in sicer:

- informiranje javnosti o projektih za izgradnjo vetrnic na določenih lokacijah;
- vključevanje javnosti v sam proces planiranja in potem tudi izvajanja projektov;
- finančno sodelovanje v projektih pa omogoča lokalnim prebivalcem in lokalni skupnosti, da so delničarji v vetrni elektrarni.

Po mojem mnenju bi bilo, tudi v opisanem primeru, tako informiranje koristno in s tem omogočeno tudi sodelovanje javnosti v tem projektu. Ljudem bi bilo s tem bolj podrobno predstavljeno, kaj so prednosti in slabosti vetrnic in kaj konkretno pomeni za prebivalstvo, če bi vetrnice umestili v bližino njihovih domov. S takim informiranjem pa bi poleg že naštetega javnosti razložili in razjasnili, zakaj so vetrnice (naj)boljša oblika obnovljivih virov pri nas.

2. Po opravljenem študiju za celo diplomsko nalogo in natančno analizo teorije o problemu ter ob opravljenih intervjujih, sem prišla do ugotovitve, da direktiva EU ni bila glavni razlog za nastale konflikte in nasprotovanja in spore med vpletenimi igralci. Iz opravljenih intervjujev lahko razberemo, da bi do težnje po izgradnji vetrnic, slej ko prej prišlo, v vsakem primeru, tudi če Slovenija ne bi ratificirala Kjotskega protokola in ne bi vstopila v EU. Projekt izgraditve vetrnic naj bi, po besedah gospoda Peršolje, na Elektru Primorska pripravljali že prej in zato na to ni imel vpliva ne Kjotski protokol ne vstop Slovenije v EU. Tudi iz drugih intervjujev, ki sem jih opravila, lahko ugotovim podobno, da sta vstop v EU in izgraditev vetrnic neodvisna. Saj so vetrne elektrarne ena od čistih tehnologij za proizvodnjo elektrike in bi zato, zaradi vedno večje težnje po obnovljivih in čistejših virih energije, do izgradnje slej ko prej vseeno prišlo.

Iz tega sledi, da lahko hipotezo, zastavljeno na začetku diplomske naloge ovrižem. Vstop Slovenije v EU, torej ni glavni krivec za nastalo situacijo. Osrednji problem je, kot že omenjeno, v izboru lokacij za postavitve vetrnic. Tu ne gre za vprašanje, ali vetrnice da ali ne, pač pa, ali lahko take posege delamo v naravno zaščitenem prostoru. Bistveno vprašanje je torej, kje bi bil najprimernejši prostor za postavitve vetrnic. Tu je pomembno upoštevati tudi vse predpise. Naravovarstveniki torej ne nasprotujejo izgradnji, kot bi mogoče lahko sklepali iz prej povedanega, pač pa za njih problem predstavlja zgolj lokacija postavitve vetrnic. Do nasprotujočih si interesov med državnimi in civilnodružbenimi igralci torej ni prišlo zaradi direktive EU, pač pa zaradi spornih lokacij, ki so jih določili za postavitve vetrnic. Gospod Jančar je v intervjuju tudi omenil, da je po njegovem mnenju glavni krivec za nastalo situacijo MOP, »ki je s svojim ravnanjem preložilo krivdo za umeščanje vetrnic v prostor, na investitorja« (Jančar 2007).

Za rešitev tega problema bi bilo torej potrebno izdelati nove študije in strategije o primernosti prostora in ustrezni prevetrenosti prostora, kjer naj bi potem vetrnice tudi dejansko stale. Brez vključevanja naravovarstvenikov danes ni mogoče reševati tega problema, ker tudi oni predstavljajo pomemben člen, ki se tiče poseganja v prostor. Zato menim, da bi morali oboji izdelati svoj koncept, ga argumentirati in uskladiti, ker bo problem rešljiv le z dialogom in dogovorom med obema stranema. Podobne zaključke sem razbrala tudi iz opravljenih intervjujev, saj obe strani poudarjata pomembnost sodelovanja.

3. Da gre za spremembo javnopolitičnega omrežja nam pričajo konfliktni odnosi med vpletenimi igralci in to, da se nevladne organizacije borijo za dosego nekega svojega cilja – v tem primeru za določitev novih lokacij za postavitve vetrnih elektrarn oziroma za preprečitev postavitve vetrnic na Volovji rebri. Interesi med igralci so si sicer podobni, saj so vsi naklonjeni temu, da bi do izgraditve tudi dejansko prišlo, vendar pa se pojavijo nasprotujoči si interesi in konflikti prav pri izboru lokacij. V obravnavanem primeru gre torej za prepletanje cele vrste različnih interesov. Vpleteni so tako nacionalni igralci, kot

tudi nadnacionalni igralci, kar je razvidno iz tega, da se je v primer vpletla Evropska komisija in da gre v neki meri tudi za upoštevanje EU interesov. Ti so, v tem primeru, predvsem proizvodnjo vedno bolj čiste energije in težnje po čim manjšem onesnaževanju. Vsa ta prepletanja interesov med nacionalnimi in nadnacionalnimi igralci pa nam kažejo, da gre tudi za EU javnopolitični proces.

Po mojem mnenju, vpleteni igralci s svojim sporom, bolj ali manj samo zavlačujejo dejansko postavitev vetrnic. Mislim, da število turbin, ki naj bi jih postavili ne bi bilo dovolj veliko, da bi zmanjšalo onesnaževanje do ravni, da bi se taki posegi v prostor izplačali. Zmanjševanja onesnaževanja bi se bilo potrebno lotiti drugače. Verjetno bi bilo veliko bolj učinkovito, če bi začeli z bolj strogim ločevanjem odpadkov po gospodinjstvih in ukrepali pri omejevanju prometa. Tudi, kar se tiče samih alternativnih virov, mislim, da bi bile za Slovenijo, kljub temu, da so pri postavitvi večjih hidroelektrarn tudi potrebni dokaj veliki posegi v prostor, bolj primerne hidroelektrarne¹⁵ kot pa vetrne elektrarne, ki smo jih kot najboljši obnovljivi vir najbrž izbrali, vsaj deloma tudi, zaradi zgledovanja po drugih evropskih državah. Pri uporabi slednjih bi, morali postaviti toliko vetrnic, da bi z njimi tudi dejansko kaj pridobili. S tem mislim predvsem na to, da bi bila količina energije, ki bi jo z njimi proizvedli, dovolj velika, da bi zadovoljila potrebe po električni energiji za vsaj kako manjše mesto, ki tako ne bi bilo več odvisno od drugih elektrarn. Mogoče bi bila primerna rešitev tudi ta, da bi sčasoma vetrnice postavili na več različnih lokacijah, seveda, takih, kjer bi z njimi lahko pokrili vsaj del energetskega potreb in tako zmanjšali obratovanje nuklearne. Spor, ki je nastal v obravnavanem primeru, je po mojem mnenju brez smisla. Z njim ne bodo prav veliko rešili, saj bo število vetrnih turbin, ki so predvidene za Volovjo reber, premajhno, da bi z njim dosegli kakšne konkretne in vidne rezultate, glede proizvedene količine energije in zmanjšanja onesnaževanja. Opazni bi bili le posegi v prostor in na ta račun, mogoče, tudi izumrtje katere izmed zaščitenih vrst. Po mojem mnenju bi morali popustiti tako investitor kot tudi okoljevarstveniki in MOP. Najboljša rešitev pa bi najbrž res bila izdelava novih študij prevetrenosti in kompromisna določitev novih lokacij, ki pa naj bi

¹⁵ Problem poseganja v prostor pri velikih hidroelektrarnah bi namreč lahko rešili tako, da bi postavili več manjših.

bile take, da bi na njih lahko postavili dovolj veliko število vetrnic, s katerimi bi pridobivali električno energijo.

Kljub obravnavani teoriji in zatrjevanju intervjuvancev, da vstop Slovenije v EU in podpis Kjotskega protokola nima vpliva na težnje po izgraditvi vetrnih elektrarn, pa menim, da temu le ni čisto tako. Zanimivo pri tem se mi zdi časovno sosledje dogodkov oziroma skorajšnje sovpadanje problema z vstopom Slovenije v EU. Prvi ukrepi v zvezi z vetrnicami so se namreč začeli leta 1999 (Elektro Primorska postavi merilne naprave na osmih različnih lokacijah), kar je le leto po podpisu Kjotskega protokola. Istega leta, kot je Slovenija postala polnopravna članica EU (2004), pa podjetje Elektro Primorska tudi pošlje na ARSO vlogo za pridobitev okoljevarstvenega soglasja za gradnjo vetrnic. Iz tega lahko sklepam, da ima EU kljub vsemu določen vpliv na težnje po izgraditvi vetrnic. Po mojem mnenju, obstaja možnost, da bi se vsa stvar tudi malo zamaknila ali pa bi se je mogoče lotili na drugačen način, EU res ne bi imela nobenega vpliva na obstoječo problematiko, ki jo obravnavam v diplomski nalogi. Tako, da bi s tega vidika, svojo hipotezo lahko celo potrdila, saj je (gledano z vidika sovpadanja dogodkov) EU le imela vpliv na težnje po postavitvi vetrnic v Sloveniji. Elektro Primorska je mogoče idejo za investiranje dobilo prav v tem, da je Slovenija podpisala Kjotski protokol in vstopila v EU, saj je bilo tako veliko več možnosti, da bodo dovoljenja in soglasja za izgraditev tudi dejansko dobili. Vstop v EU je tako, kot sem že omenila, lahko vplival na spremembo nacionalnega javnopolitičnega omrežja, kar je v nadaljevanju privedlo tudi do nesoglasij med vpletenimi igralci.

7. LITERATURA IN VIRI

7.1 LITERATURA

1. Boh, Tomaž (2003): Varstvo okolja – privilegij bogatih?! *Raziskovalno delo podiplomskih študentov v Sloveniji*, 488–498. Ljubljana: FDV.
2. Boh, Tomaž (2004): *Multilevel Governance: The Implementation of EU Waste Policy in Slovenia Does Waste Matter?* Dublin: Dublin European Institute.
3. Börzel, Tanja (1997): What's So Special About Policy Networks? – An Exploration of the Concept and Its Usefulness in Studying European Governance. *European Integration Online Papers (EioP)* 1(16), 1–28.
4. Brezovšek, Marjan in Miro Haček (2005): *Lokalna demokracija II. Uresničevanje lokalne samouprave v Sloveniji*. Ljubljana: FDV.
5. Bučar, Bojko, Zlatko Šabič in Milan Brglez (2002): *Navodila za pisanje: seminarske naloge in diplomska dela*. Ljubljana: FDV.
6. Clancy, Eugene (1998): *Evropska unija, Slovenija in trajnostni razvoj*. Ljubljana: Umanotera.
7. Daugbjerg, Carsten (1998): *Policy Networks Under Pressure: pollution control, policy reform and the power of farmers*. Aldershot, Bookfield, Singapore, Sidney: Ashgate Publishing.
8. Fink Hafner, Danica (1998a): (Pre)oblikovanje policy omrežij v kontekstu demokratičnega prehoda – slovenski primer. *Teorija in praksa* 35(5), 830–849.

9. Fink Hafner, Danica (1998b): Raziskovanje policy omrežij. *Teorija in praksa* 35(5), 816–829.
10. Fink Hafner, Danica (2002): Znanost o javnih politikah in za javne politike. V *Analiza politik*, 7–28. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
11. Fink Hafner, Danica (2004): *Evropske stranke in strankarski sistem na ravni Evropske unije*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
12. Fink Hafner, Danica in Damjan Lajh (2002): *Analiza politik*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
13. Fink Hafner, Danica in Damjan Lajh (2005): *Proces evropeizacije in prilagajanje političnih ustanov na nacionalni ravni*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
14. Fink Hafner, Danica in Damjan Lajh (2004): *Lessons from Managing Conflict Situations in the EU Accession Negotiations. The Case of Abolishing Duty – Free Shops in Slovenia*. Organising for EU Enlargement Project. Dublin: Dublin European Institute.
15. Grdešić, Ivan (2006): *Osnove analize javnih politika: policy analiza*. Zagreb: Fakultet političkih znanosti.
16. Haralambos, Michael in Martin Holborn (1999): *Sociologija: Teme in pogledi*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
17. Jordan, Grant in Klaus Schubert (1992): Introduction. A Preliminary Ordering of Policy Network Labels. *European Journal of Political Research* 21(1–2), 1–27.

18. Kotar, Mirjam (2002): Država kot javnopolitični igralec. V Fink Hafner, Danica in Damjan Lajh (ur): *Analiza politik*, 49–66. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
19. Krašovec, Alenka (2002): *Oblikovanje javnih politik: Primer kulturnih politik v Sloveniji*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
20. Kustec, Simona (2000): Spremembe policy omrežja in njihov vpliv na politike. *Teorija in praksa* 37(5), 884–902.
21. Kustec Lipicer, Simona (2002): Javnopolitična omrežja. V Fink Hafner, Danica in Damjan Lajh (ur): *Analiza politik*, 67–81. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
22. Lajh, Damjan (2005): Vloga subnacionalnih igralcev v procesu oblikovanja in izvajanja skupnih evropskih politik. V Brezovšek, Marjan in Miro Haček (ur): *Lokalna demokracija II. Uresničevanje lokalne samouprave v Sloveniji*, 203–228. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
23. Lajh, Damjan (2006): *Evropeizacija in regionalizacija*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
24. Majone, Giandomenico (2002): Managing Europeanization. V Peterson, John in Michael Shackleton (ur): *The Institutions of European Union*. Oxford: Oxford University Press.
25. Mitchell, C.R. (1981): *The Structure of International Conflict*. Houndmills: Macmillan.
26. Moussis, Nicholas (2003): *Guide to European policies*. Belgium: European Study Service.

27. Marks, Gary in Doug McAdam (1996): Social movements and the Changing Structure of Political Opportunity in the European Union. V Marks, Gary, Fritz Scharpf, Philippe Schmitter in Wolfgang Streeck (ur): *Governance in the European Union*, 95–120. London, Thousand Oaks, New Delhi: Sage Publications.
28. Marks, Gary, Fritz Scharpf, Philippe Schmitter in Wolfgang Streeck (1996): *Governance in the European Union*. London, Thousand Oaks, New Delhi: Sage Publication.
29. McCormick, John (1999): Environmental Policy. V Nugent, Neil, Laura Cram in Desmond Dinan (ur): *Developments in the European Unio*, 193–210. London: Macmillian Press.
30. Novak, Peter (2000): *Energija in okolje: Izbira virov in energij za manjše obremnjevanje okolja*. Ljubljana: Svet za varstvo okolja Republike Slovenije.
31. Nugent, Neil (1999): *The Government and politics of the European Union*. Houndmills, Basingstoke, Hampshire RG21 6XS and London: The Macmillan Press LTD.
32. Nugent, Neil, Laura Cram in Desmond Dinan (ur) (1999): *Developments in the European Union*. London: Macmillian Press.
33. Parsons, Wayne (2001): *Public Policy: An Introduction to the Theory and Practice of Policy Analysis*. Chentelham. Northampton: Edward Elgar.
34. Premzl, Vilibald (1994): *Konfliktnost ciljev prostorskega razvoja in varstva okolja*. Ruše: ARAM.

35. Šifrer, Aleš (2003): *Javnopolitična omrežja in državne strukture: Primer upravljanja z rjavim medvedom v Sloveniji*. Diplomsko delo. Ljubljana: FDV.
36. Van Warden, Frans (1992): Dimensions and Types of Policy Networks. *European Journal of Political Research* 21(1-2), 29–52.

7.2 VIRI

1. Berce – Bratko, Branka (2005): *Izkoriščanje vetrnega potenciala*. Raziskovalna naloga. Ljubljana: Državni zbor Republike Slovenije.
2. Berlantič, Renato (2004): *Ocenjevanje energijskega potenciala vetra*. Projekt. Ljubljana: Urad za meteorologijo v oddelku za klimatologijo.
3. Brankovič, Uroš (2006): Z Naturo 2000 do uspešnega »zelenega« razvoja. *Gorenjska* 3(VII), 28–30.
4. Cerar, Gregor (2007): Kos na strani ptičarjev. *Mladina* 10.3., (10), 53–54.
5. Cerar, Gregor (2007): Vetrna rapsodija. *Mladina* 2.6., (22), 36.
6. Crnovič, Deja (2007): Orli in lilije. *Mladina* 16.6., (24), 54–55.
7. Červek, Urban (2007): Ne gre le za vetrnice. *Delo – Sobotna priloga* 10.3., (50) (XLIX), 20–21.
8. Červek, Urban (2007): Kronologija dogodkov v zvezi z vetrno elektrarno Volovja reber. *Delo* 1.6., 125(XLIX), 3.
9. Douglas, Ed (2006): V vrtincu. *Mladina* 22.7., (30), 32–33.

10. European Environmental Agency: *Energija in okolje v Evropski uniji – povzetek*. Dostopno na <http://www.eea.eu.int> (17. april 2007).
11. Glücks, Nenad (2006): Boj za veter. *Mag* 25(12), 30–32.
12. Hari, Helga (2000): *Ekološka politika*. Seminaraska naloga. Ljubljana: FDV.
13. Internet 1: Wikipedia spletna enciklopedija (2007): *globalizacija*. Dostopno na <http://www.sl.wikipedia.org/wiki/globalizacija> (17. april 2007).
14. Internet 2: Vlada RS (2001): *Zakonodaja o obnovljivih virih energije*. Dostopno na <http://www.prihodnostjeobnovljiva.org/index.php?l1=zakaj&l2=zakonodaja> (6. marec 2007).
15. Internet 3: Fokus društvo za sonaraven razvoj (2006): *Pozitivne in negativne lastnosti obnovljivih virov energije*. Dostopno na <http://www.prihodnostjeobnovljiva.org/index.php?l1=vrste&l2=veter> (6. marec 2007).
16. Internet 4: *Konvencija Združenih narodov o Kjotskem protokolu*. Dostopno na http://www.cipra.org/pdfs/44_sl (6. marec 2007).
17. Internet 5: Organizacija Združenih narodov (1998): *Zakonodaja o Kjotskem protokolu*. Dostopno na http://www.mop.gov.si/fileadmin/mop.gov.si/pageuploads/zakonodaja/konvencije/spremembe_podnebja.pdf (6. marec 2007).
18. Internet 6: *Konvencija Združenih narodov o Kjotskem protokolu*. Dostopno na <http://www.konvencije.mop.gov.si/kiot.pdf> (8. marec 2006).

19. Internet 7: Medved, Sašo: *Kjotski protokl*. Povzetek seminarske naloge. Dostopno na http://www.geosonda.com/kiotski_protokol.htm (8. marec 2006).
20. Internet 8: Evropska komisija (2001): *Predpisi v zvezi z obnovljivimi viri energije*. Dostopno na http://www.geosonda.com/kiotski_protokol.htm (8. marec 2006).
21. Internet 9: Definicija (2007): *Natura 2000*. Dostopno na <http://www.natura2000.gov.si> (5. junij 2007).
22. Internet 10: Regionalni center za okolje (1998): *Aarhuška konvencija*. Dostopno na http://www.sigov.si/cgi_bin/spl/dsvet/2MO/dejavnost/posveti/besedila_pos/aarhuška_konvencija.htm (5. junij 2007).
23. Internet 11: Koalicija za Volovjo reber (2006): *Natura 2000 in Volovja reber*. Dostopno na <http://www.dazzled.com/lopovi> (6. marec 2006).
24. Internet 12: Sekretariat Bernske konvencije (1886): *Bernska konvencija*. Dostopno na http://www.coe.si/sl/dejavnosti/izobrazevanje_kultura_in_kulturna_dediscina_mladina_in_sport/okolje_in_trajnostni_razvoj (19. september 2007).
25. Kajfež Bogataj, Lučka (2005): *Kjotski sporazum začenja ogljikovo dobo...* Dostopno na <http://www.gea-on.net/clanek.asp?ID=576> (29. april 2007).
26. *Okoljski manifest za evropske volitve 2004*. Dostopno na http://www.eeb.org/activities/european_constitution/manifest_mail.pdf (30. april 2007).

27. *Okvirna strategija izpolnjevanja obveznosti, izhajajočih iz Kiotskega protokola* 1998. Dostopno na <http://www.konvencije.mop.gov.si/kiot.pdf> (30. april 2007)
28. *Projekt Agencije Republike Slovenije za okolje: Stališče ARSO-a do vetrnih elektrarn na območju Vremščice.* (2004). Ljubljana: Agencija republike Slovenije za okolje.
29. Stankovič, Tanja (2006): Lepote Slovenije. *Nakup potrošniški vodnik* 26.5.,(27), 8.
30. Škrinjar, Klara (2007): Vetrnice spet na začetku. *Delo* 1.6., 125(XLIX), 3.
31. Škrinjar, Klara in Mašanović, Božo (2007): Črna pika tudi Sloveniji. *Delo* 29.6., 148(XLIX), 3.
32. Trampuš, Jure (2007): Boj z mlini na veter. *Mladina* 3.3.,(9), 19–23.
33. Anko, Boštjan, Mitja Čok, Mitja Kaligarič, Andrej Medved, Tomaž Mihelič, Nejc Jogan, Milan Ogrožen Adamič, Mihael G.Tomšič in Peter Trontelj (2004): *Zbornik referatov: Umeščanje vetrne elektrarne na območje Volovje rebri nad Ilirsko Bistrico.*Ljubljana: Umanoterna.

8. PRILOGE

PRILOGA A: INTERVJUJI

a) Intervju ARSO – gospa Marjana Kovačič, 29.6 2007

Intervju je bil opravljen, po predhodnem telefonskem pogovoru, preko e-maila.

1. Ali menite, da bi moralo biti območje Volovja reber vključeno v projekt Natura 2000? Zakaj?

(Marjana Kovačič): »Odgovor ni v pristojnosti ARSO.«

2. Kako komentirate razsodbo vrhovnega sodišča, glede tega, da bo DOPPSU potrebno podeliti status stranke v postopku? Ali menite, da bo potrebno ponoviti postopek pridobitve gradbenega dovoljenja?

(MK): »Vrhovno sodišče ni razsodilo, da je DOPPS-u treba priznati status; pilagam izjavo za javnost z dne 1.6. 2007, ki vsebuje ta odgovor:

IZJAVA ZA JAVNOST

Odločitev Vrhovnega sodišča RS (seja 26.4.2007) je bila sprejeta na podlagi novega Zakona o upravnem sporu (velja od 1.1.2007 dalje) in pomeni le dejstvo, da je sodišče pritožbo stranke Elektro Primorska d.d. obravnavalo kot pravočasno in dovoljeno revizijo, ki jo je zavrglo iz procesnih razlogov, kar pomeni, da navedeno sodišče ni meritorno (po vsebini) odločalo o zadevi, odločba Upravnega sodišča RS opr.št. U 528/2006 pa je postala pravnomočna po samem zakonu, dne 1.1.2007.

Navedeno stanje zadeve pomeni, da je sedaj na potezi Ministrstvo za okolje in prostor, ki bo na podlagi pravnomočne sodbe Upravnega sodišča opr.št. U 528/2006 moralo ponovno odločiti o pritožbi DOPPS-BirdLife Slovenija, ki se ne strinja z odločitvijo ARSO (sklep ARSO, da se DOPPS-u ne prizna lastnost stranke v postopku izdaje okoljevarstvenega soglasja Elektro Primorska d.d.). Od te odločitve MOP je odvisno nadaljnje postopanje ARSO.

Sledila je odločitev MOP:

- DOPPS- BirdLIFE Slovenija mora dokazati, da je bil ustanovljen za namene varovanja narave na Volovji rebri in nadaljnji postopek bo odvisen od tega, ali bo DOPPS to uspel dokazati.«

3. Ali je nova študija o primernem prostoru za izgraditev vetrnih elektrarn ne pripravljena? Kaj je pokazala oziroma katere so primerne lokacije?

(MK): »Študija ni bila opravljena.«

4. Kako to, da so bila gradbena dovoljenja za izgraditev vetrnih elektrarn na Volovji rebri, kljub nesoglasju in sporom vseeno izdana?

(MK): »ARSO ni pristojen za izdajo gradbenega dovoljenja.«

5. Ali bi po vašem mnenju do težnje po izgraditvi vetrnih elektrarn prišlo, če Slovenija ne bi vstopila v EU in ratificirala Kiotskega protokola? Kolikšen je po vašem mnenju vpliv EU na to?

Odgovor: »Zopet odgovor ni v pristojnosti ARSO. Nosilci teh tem so na Ministrstvu in le-to je pravzaprav tudi strateg in tvorec politike države.«

6. Kakšna bi bila po vašem mnenju najboljša postavitev vetrnih elektrarn v Sloveniji?

(MK): »Odgovor ni v pristojnosti ARSO.«

b) Intervju DOPPS – gopsod Tomaž Jančar, 9.7.2007

Intervju je bil opravljen, po predhodnem telefonskem pogovoru, preko e-maila.

1. Ali menite, da bi moralo biti območje Volovja reber vključeno v projekt Natura 2000? Zakaj?

(Tomaž Jančar): »Da. Predvsem zaradi Direktive o pticah. Direktiva o pticah in nekatere sodbe Evropskega sodišča določajo kriterije za uvrstitev območij v omrežje Natura 2000, pri tem je edino merilo to, ali so na nekem območju prisotne vrste pomembne populacije vrst ptičev z Dodatka 1 Direktive o pticah.«

2. Kot sem zasledila v medijih, se je DOPPS obrnilo na Vrhovno in Upravno sodišče, ki je razsodilo društvu v prid. Kaj to pomeni za naprej?

(TJ): »Ključna posledica tega bo, da bo potrebno upravni postopek izdajanja okoljevarstvenega soglasja za vetrno elektrarno na Volovji rebri obnoviti. Bistvenega pomena, ko se umeščajo objekti v prostor, še posebno to velja za velike objekte, je presoditi in preučiti vplive tega objekta na okolje.

Društvo želi, kot stranka v postopku, zastopati in upoštevati interese ptic in narave.«

3. Ali menite, da bi do težnje po izgradnji vetrnih elektrarn prišlo, če Slovenija ne bi vstopila v EU in ratificirala Kiotskega protokola?

(TJ): »To je neodvisno. Vetrne elektrarne so le ena od tehnologij za proizvodnjo elektrike. Slej ali prej bi do gradnje vetrnic prišlo, ne glede na vstop Slovenije v EU. Tu

ni vprašanje ali vetrne elektrarne da ali ne, pač pa vprašanje, ali na Volovji reber lahko delamo kake velike posege v prostor. Tu ne gre za problem vetrnih elektrarn, pač pa problem nespoštovanja predpisov.

Po mojem mnenju so si lokacijo Volovja reber izbrali zato, ker so našli kooperativno in ekonomsko šibko občino. Prostorski plan, ki vetrno elektrarno umesti v prostor namreč potrди občina. Občine se, zaradi spremenjenega izgleda pokrajine vetrnih elektrarn ponavadi otepajo. Občina Ilirska Bistrica pa je ekonomsko šibka občina, saj so morali zapreti kar velik del industrije v tej občini. Investitor pa jim je ponudil visoko rento (1.750 EUR/leto/steber, kar zneso cca. 50.000 EUR/letno), ki so jim jo pripravljene vplačati za 20 let vnaprej.

Po mojem mnenju je ključen krivec za nastalo situacijo okoljsko ministrstvo, ki je s svojim ravnanjem preložilo umeščanje vetrnic v prostor na investitorja.«

4. Kaj bi bila po Vašem mnenju najboljša rešitev problematike vetrnih elektrarn v Sloveniji?

(TJ): »Potrebno bi bilo izdelati državno strategijo umeščanja vetrnih elektrarn v prostor. S to strategijo bi določili območja, ki bi bila namenjena za gradnjo vetrnih elektrarn. V postopku priprave strategije bi preverili katera območja imajo primeren vetrni potencial in kje postavitev vetrnic ne bi imela prevelikega vpliva na ohranjanje najdragocenejše naravne dediščine in krajine

V okviru MOP-a in ARSO so bile že narejene določene raziskave. Na primer Študija vetrnega potenciala, ki je pokazala, da Volovja reber ni med najbolj prevetrenimi območji na Primorskem. Celotna slovenska Istra na primer, ima več vetra. V okviru MOP-a pa je bila opravljena tudi študija z vidika ranljivosti prostora, ki je preučevala, kateri so tisti kriteriji, ki določajo, da je prostor primeren za postavitev vetrnic. Tudi po merilih, ki so jih izoblikovali v tej študiji Volovja reber ni ustrezna lokacija za postavitev vetrnic.«

c) Intervju Elektro Primorska – gospod Vasja Peršolja, 12.6.2007

Intervju je bil opravljen, po predhodnem telefonskem pogovoru, preko e-maila.

1. V medijih sem zasledila, da se je DOPPS, ker ni dobilo statusa stranke v postopku pridobivanja gradbenega dovoljenja, obrnilo na Ustavno sodišče, ki je razsodilo v njihovo korist. Kaj to pomeni, za vas kot investitorja tega projekta, v bodoče?

(Vasja Peršolja): »Glede tega imate popolnoma napačne informacije. DOPPS se ni obrnil na Ustavno ampak najprej na Upravno in kasneje na Vrhovno sodišče, kar je pa bistvena razlika. Iz pravnega vidika je to zelo pomembno vedeti in ne mešati različnih sodišč!

Skratka Vrhovno sodišče je sprejelo samo sklep, s katerim je ARSO-ju naložilo da mora o tem ponovno odločiti. V sklepu ni napisano kako se mora odločati ali pa da bi bile ugotovljene kakršnekoli napake ampak da mora o tem ali ima DOPPS pravico biti stranka v postopku ponovno odločati.

Interpretacije sklepa in informacije ki jih za medije pripravlja DOPPS so popolnoma izkrivljene in neresniče!!

Bistvenega vpliva na investitorja nima, saj v tem trenutku posedujemo pravnomočno in dokončno gradbeno dovoljenje za postavitev 29 vet.turbin.«

2. Ali menite, da bi do težnje po izgraditvi vetrnih elektrarn prišlo, če Slovenija ne bi vstopila v EU in ratificirala Kiotskega protokola?

(VP): »Da. Menim da Kyotski protokol ni imel nekega neposrednega vpliva na naš projekt. Začet je bil izključno iz podjetniške iniciative Elektro Primorska. Žal niti sprejetje Kyot.prot. ni imela nekega pozitivnega vpliva na naš projekt, saj kljub vsemu postopki trajajo že 4 leta!!«

3. Kakšen vpliv menite, da je na težnjo po izgradnji vetrnic imel vstop Slovenije v EU?

(VP): »Nobenega. Kot že v prejšnjem vprašanju rečeno, to za naš projekt ni imelo nobenega pospeška. V EU smo že od leta 2004, tj. Po pretečenih 3 letih smo še vedno v postopku pridobivanja dokumentacije. Zato lahko na našem konkretnem primeru reče, da vstop v EU ni imel nekega pozitivnega vpliva!«

4. Kaj bi bila po vašem mnenju najboljša rešitev problematike vetrnih elektrarn v Sloveniji?

(VP): »Predvsem bi morala država zavzeti zelo jasno stališče glede uporabe obnovljivih virov energije. Na podlage te opredelitve in jasno začrtanih ciljev bi lahko investitorji učinkoviteje in hitreje realizirali naložbe, kot npr. gradnjo vetrnih elektrarn!«

d) Intervju ARSO – gospa Tanja Dolenc, 23.3.2006

Intervju je bil opravljen preko e-maila.

1. Se vam zdi, da imajo vetrne elektrarne več pozitivnih ali več negativnih posledic za okolje?

(Tanja Dolenc): »Seveda se v zvezi z vetrnimi elektrarnami omenja cel kup negativnih vplivov na okolje kot so hrup, vpliv na TV in mikrokomunikacije, vpliv na ptice, vodno okolje, vpliv na tok svetlobe, vizualno onesnaženje....

Načelno je potrebno pri postavitvi v prostor upoštevati vse potencialne vplive na okolje. Zato je predpisana izdelava presoje vplivov na okolje, v kateri so vsi vplivi ovrednoteni glede na obstoječo zakonodajo in se pri odločanju seveda tudi upoštevajo.

Lahko bi rekli, da se vedno izbere optimalna rešitev za poseg v prostor, kadar obstajajo možnosti za pozitivno odločitev.«

2. Je po vašem mnenju graditev upravičena, sporna in ali je potrebna/nepotrebna? Zakaj?

(TD): »Če se vprašanje nanaša na Volovjo reber, obstajajo seveda argumenti za in proti. Na osnovi določb v obstoječi zakonodaji pa je bilo prvotno odločeno, da je neprimerna. Postopek še ni končan.»

3. Katere lokacije bi bile po vašem mnenju bolj primerne za postavitev vetrnih elektrarn?

(TD): „Izdeluje se študija o vetrovnih in sončnih razmerah v Sloveniji (Univerza v Ljubljani, FMF, Katedra za meteorologijo), kjer se bo pokazalo, da so nekatere lokacije gotovo primernejše kot druge, vsaj glede uporabnosti in izkoristka vetra (kriteriji pomembni pri odločanju za veter: povprečna hitrost vetra in vetrni potencial (moč vetra) in seveda časovna porazdelitev teh dveh lastnosti!!!).

Ko bodo lokacije uporabne glede teh kriterijev znane pa se bo med njimi izvedla še selekcija glede na druge omejitvene (zaščita narave, okolje, izvedljivost, ekonomičnost...) faktorje.

Vsako drugo omenjanje lokacije bi bilo samo ugibanje, ki ne bi imelo moči argumenta.»

4. Katere druge obnovljive energetske vire bi še predlagali? Na kakšen način bi bilo po vašem mnenju še mogoče zmanjšati emisije ogljikovega dioksida v Sloveniji?

(TD): “Ve se kateri so obnovljivi viri energije:

energija sonca, vetra, energija valovanja in biobave, geotermalna energija in seveda energija pridobljena z “alternativnimi” gorivi kot biomasa, biodizel, morda zgorevanje odpadkov....za naše razmere so nekatere oblike seveda neuporabne oziroma omejeno uporabne.

Iz zgoraj omenjene študije bo razviden tudi pregled sončnih razmer v RS, tako, da bodo

podatki uporabni tudi za odločanje o uporabi sončne energije, v teku so projekti z

biodizlom in biomaso, trudimo se čimbolj izkoriščati geotermalno energijo.”

e) Intervju DOPPS – gospod Tomaž Jančar, 21.3.2006

Intervju je bil opravljen preko e-maila.

1. Se vam zdi, da imajo vetrne elektrarne več pozitivnih ali več negativnih posledic za okolje?

(Tomaž Jančar): »Odgovarjam torej z vidika vpliva na ptice. Za druge posledice za okolje se morate obrniti na strokovnjake za druga področja. Večina vetrnih elektrarn, ki stojijo po svetu, ne predstavlja nobenega problema za ptice. Problem je če se vetrnice postavijo na lokacije, ki so pomembna območja za redke in ogrožene vrste ptic, posebej še ko gre za velike vrste ptic, npr. ujede, ki so še posebej občutljive za trke z vetrnicami in za druge vplive vetrnic. Taka območja izrecno našteva uradno stališče BirdLife (ki vam ga

prilagam) v poglavju A. Se pravi posebej je problem, če se vetrnice postavi na gole gorske grebene kjer so preletni koridorji velikih ujed in gnezišča le teh v bližini. Prav to je primer Volovje rebri na južnih pobočjih snežniškega pogorja. V takih primerih so lahko vetrnice uničujoče, kar potrjujejo izkušnje npr. iz nekaterih lokacij na jugu španije in iz Kalifornije, kjer vsako leto vetrnice ubijejo skupaj več tisoč ujed.«

2. Je po vašem mnenju graditev upravičena, sporna in ali je potrebna/nepotrebna? Zakaj?

(TJ): »V zvezi s tem vam prilagam Stališče DOPPS. Graditev vetrnice je sporna na problematičnih lokacijah (npr. Kraški rob z Goličem, rob Trnovskega gozda z Nanosem in južna pobočja Snežnika z Volovjo rebrijo.«

3. Katere lokacije bi bile po vašem mnenju bolj primerne za postavitve vetrnih elektrarn?

(TJ): »Konkretne lokacije bi dala ustrezna raziskava. Mi smo tako ministrstvu za okolje kot tudi investitorju Elektro Primorski večkrat ponudili sodelovanje v raziskavi, ki bi imela za cilj identificirati takšne lokalitete. Načeloma pa so takšne lokalitete opredeljene v Stališču DOPPS: DOPPS predlaga, da se možne lokacije za VE iščejo v območjih degradirane krajine in na območjih manjše biodiverzitetne vrednosti. Takšna območja so npr: vzdolž avtocest, na območjih degradiranih zaradi intenzivnega kmetijstva ali urbanizacije in na območjih poraščenih z nasadi in gozdovi neavtohtonega črnega bora.«

4. Katere druge obnovljive energetske vire bi še predlagali? Na kakšen način bi bilo po vašem mnenju še mogoče zmanjšati emisije ogljikovega dioksida v Sloveniji?

(TJ): »Tega vam pa ne morem povedati, ker ne sodi v naše področje delovanja. Verjetno se en del odgovora skriva v podatku o porabi energije v Sloveniji na enoto BDP, ki je med najvišjimi v EU.«

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA OKOLJE IN PROSTOR

Dunajska c. 48, P.P.653, 1001 Ljubljana, Slovenija
Telefon: (01) 47 87 400 • Telefaks: (01) 47 87 422

Problematika Volovje rebri in gradnje vetrnih elektrarn je dokaj kompleksna in ima tudi mednarodne razsežnosti (Bernska konvencija, Evropska komisija). Načelno je stališča varstva narave pozitivno do pridobivanje energije z vetrnicami, pomembna pa je izbira primernih lokacij.

Poglavitni očitki:

1. Poglavitni očitek leti na **način izbora Volovje rebri za območje postavitve vetrnih elektrarn**. Ministrstvo naj ne bi upoštevalo naravovarstvenih izhodišč, pri izbiri naj bi bila močna vloga investitorja in občine Ilirska Bistrica, kar naj bi vplivalo na to, da to območje ni bilo opredeljeno med območij Natura 2000, bilo pa je predlagano. (Na to so opozarjale različne službe (npr. Zavod za varstvo narave), organizacije in zlasti koalicija nevladnih organizacij (34 organizacij), ki so sprožile velik odmev v javnosti in vložile tožbe glede postopkov na naša sodišča in tudi pritožbi na sekretariat Bernske konvencije in na Evropsko komisijo).

Minister Kopač je na podlagi strokovnih študij (predloga strokovne skupine, predvsem pa strokovne presoje za pripravo planskih dokumentov občine Ilirska Bistrica) del območja Volovje rebri izločil iz strokovnega predloga, spremenjen predlog je sprejela vlada aprila 2004. Zaradi tega teče tudi **preiskava o možni korupciji** v »Kosovi' protikorupcijski komisiji«. Legitimno je, da minister upošteva tudi druge interese, če pri tem ne prizadene ciljev Direktive o pticah in habitatih.

Minister je iz predloga umaknil nekaj območij, kjer ni bil dosežen konsenz, predvsem z namenom, da vlada sprejme predlog Nature 2000, ne pa, da zaradi manjšega števila odprtih zadev pade predlog v celoti.

Ko so se v Sloveniji opredeljevala območja Nature 2000 je bil strokovni predlog za območje Nature 2000 eno po površini največjih predlaganih površin. Ministrstvo je ocenilo, da končni predlog od tega predloga ne odstopa veliko in da s tem zmanjšanjem ni bistveno prizadeto ugodno stanje habitatnih tipov in vrst, zaradi katerih je območje določeno za Naturo 2000.

2. DOPPS očita MOP, da je izrezal Volovjo reber iz predloga Nature ne po strokovnih, ampak drugih merilih, kar je dejansko v nasprotju z Direktivo o habitatih.

Osnova za opredelitev območja po ptičji direktivi je bilo območje IBA (Important Bird Areas). Strokovna skupina za opredelitev Nature je v istem obsegu pripravila predlog za območje SPA.

Komisija je ugotovila, da je predlog Slovenije za opredelitev NATURE 2000 na tem območju zadosten. S stališča Direktive o habitatih ni imela Komisija po celinskem biogeografskem seminarju nobene zahteve za dodajanje vsebin na območju Volovje rebri, kar bi lahko razumeli, da izrez za področje Direktive o habitatih ni imel bistvenih posledic za vsebino Nature 2000 na tem območju.

Ker tega mehanizma ni za Direktivo o ptičih, so lahko težave, če nekdo dokaže, da bi imele vetrnice škodljiv vpliv na ptiče iz direktive na tem območju in da tega presoja na Naturo ni dovolj tehtno upoštevala. Komentar DOPPS na presojo je, da bi bili rezultati bistveno drugačni, če bi bilo predlagano območje vključeno.

Zato lahko trdimo, da je v tem trenutku postopek določitev področij NATURE 2000 zaključen, razen, če DOPPS s svojimi argumenti pri Komisiji ne doseže, da Komisija Slovenijo ponovno pozove za presojo tega področja. **Vendar to je potem bilateralno sodelovanje med Komisijo in Slovenijo in tu DOPS ne more sodelovati.**

3. Agencija RS za okolje je Društvu za opazovanje in proučevanje ptic (DOPPS) izdala **sklep, s katerim mu ni priznala položaja stranke v postopku** izdaje okoljevarstvenega soglasja za izgradnjo sistema vetrnih elektrarn na območju Volovje rebri. Zakon o ohranjanju narave določa, da ima položaj stranke le tista organizacija, ki ima status nevladne organizacije, medtem, ko Zakon o varstvu okolja takšne določbe nima. Zato je Agencija pri posvetu s pravnimi strokovnjaki dobila neenotna stališča, z večinskim mnenjem, da določb Zakona o ohranjanju narave ni možno izključiti.

DOPPS pritožil na drugostopenjski organ (MOP). Ta je o zadevi odločil in v celoti potrdil odločitev prvostopenjskega organa. DOPPS se je pritožil na Upravno sodišče RS, ki je v svoji odločitvi zavzelo nasprotno stališče, in sicer, da so v tem primeru relevantne le določbe Zakona o varstvu okolja, ki pa ne pogojujejo položaj stranke v postopku s tem, da bi morala organizacija imeti status nevladne organizacije.

Na odločitev Upravnega sodišča se je pritožila stranka v postopku Elektro Primorska d.d.. Konec aprila 2007, je o pritožbi Elektro Primorska d.d. odločalo Vrhovno sodišče. Vrhovno sodišče je pritožbo (sedaj revizijo) zavrglo iz procesnih razlogov, ki so nastopili z uveljavitvijo novega Zakona o upravnem sporu (konkretno 2. odstavek 107. člena). Postopek odločanja o zahtevi DOPPS za priznanje stranke v postopku je vrnilo v fazo, ko je bila vložena pritožba DOPPS, to pomeni, da mora Ministrstvo za okolje in prostor (kot drugostopenjski organ) ponovno odločati o pritožbi pritožnika (DOPPS), ki se ne strinja z odločitvijo ARSO (sklep ARSO, da se DOPPS-u ne prizna lastnost stranke v postopku izdaje okoljevarstvenega soglasja Elektro Primorska d.d.).

Po določbah Zakona o upravnem sporu je bil MOP o zadevi, glede na to, da nam je bila odločba odpravljena in zadeva vrnjena v ponovni postopek, dolžan odločiti v roku 30 dni od vrnitve upravnih spisov. Od te odločitve MOP je odvisno nadaljnje postopanje ARSO.

ODLOČITEV MOP : Drugostopenjski organ je odpravil izdani upravni akt ARSO, s katerim temu društvu ni priznala položaja stranke v postopku izdaje

okoljevarstvenega soglasja za izgradnjo sistema vetrnih elektrarn na območju Volovje rebri. Priznanje statusa stranke v postopku bi DOPPS-u omogočilo, da kot stranka v postopku varuje pravice in pravne koristi iz svojega področja delovanja. Pri tem pa je treba povedati, da upravni organi ni vezan na stališča nobene stranke. Če bo Agencija ugotovila, da so za izdajo omenjenega soglasja izpolnjeni vsi z zakonom določeni pogoji, potem bo ne glede na stališča DOPPS morala izdati zahtevano soglasje.

4. Pogosta neresnica je tudi navedba, **da Agencija RS za okolje ni upoštevala oz. je ignorirala študijo oddelka za biologijo na biotehniški fakulteti o oceni ogroženosti velikih ujed po postavitvi vetrne elektrarne.** To preprosto ne drži. Ne gre za študijo, temveč za oceno, ki je bila sestavni del oz. priloga pojasnil, ki jih je Zavod za varstvo narave predložil Agenciji RS za okolje na podlagi sklepov zapisnika na ustni obravnavi. Zato ta ocena ni bila posebej citirana, ker ni prispela kot samostojni dokument, ampak le kot priloga. In celo upoštevana je bila, saj je pogoj št. 17 v izreku odločbe nastal kot posledica navedb v predmetni oceni.

Menimo, da so ravno zavajajoče trditve in manipulacije botrovale tudi očitkom o korupciji in podobnih nesmislih, ki so za nas žaljive in jih ostro zavračamo. Postopek smo vodili strokovno, skladno s predpisi in svojimi pristojnostmi. Nismo klonili pred pritiski! Agencija RS za okolje je upravni organ in ne neko ljubiteljsko društvo, ki odločitve sprejema po osebnem prepričanju.

5. Nevladne organizacije so zadevo interpretirale kot **namerno zavlačevanje Slovenije in na to opozorile tudi Bernsko konvencijo.**

Sekretariat Bernske konvencije preučuje pritožbo koalicije in je zaprosilo Slovenijo za pojasnilo. Sprejet je bil sklep, da Slovenija pošlje poročilo do naslednje seje Biroja konvencije (do marca 2007). Biro pa bo na podlagi poročila

odločil, ali bo predložil primer kot dosje na 27. seji Stalnega odbora. To pomeni, da bodo vse države članice obravnavale primer. Vloga Bernske konvencije je, da spremlja, da se postopki v državi pogodbenici izvajajo zakonito, kar vključuje tudi upoštevanje naravovarstvenih meril v postopkih. Biro konvencije lahko predlaga Stalnemu odboru, da odpre dosje v primeru, če dejstva kažejo na možnost, da država članica krši določila konvencije ter državo s priporočilom opozori na te nepravilnosti in predlaga tudi poti za razreševanje, ne posega pa neposredno v odločitve države članice. Navadno se sprejme konkretna priporočila.

Trenutno stanje:

Agencija RS za okolje je v odločbi 26. junija 2006 stranki Elektro Primorska, d.d., odločila o strankini zahtevi za pridobitev okoljevarstvenega soglasja za postavitve vetrnih elektrarn na Volovji rebri nad Ilirsko Bistrico. V odločbi je delno ugodila strankini zahtevi, tako da je izdala soglasje za postavitve 33 od 43 vetrnih turbin. Zavrnenih je bilo torej 10 vetrnih turbin, od katerih je bilo 6 predvidenih v varovanem območju Natura 2000 in 4 na območju neposrednega vpliva na to območje.

Agencija RS za okolje strankini zahtevi ni ugodila in jo je zavrnila v delu, ki se nanaša na 10 vetrnih turbin in za postavitve kablovoda ter povezovalnih cest med temi vetrnimi turbinami. Agencija RS za okolje je zavrnila soglasje za gradnjo vseh šestih vetrnih turbin, ki se nahajajo neposredno v varovanem območju Natura 2000 in štirih, ki se nahajajo na območju neposrednega vpliva Natura 2000 zaradi možnih negativnih vplivov na kvalifikacijske vrste in habitatne tipe.

V izreku odločbe, ki je dolga 44 strani, je navedenih tudi 41 pogojev, ki so nastali kot rezultat opravljene presoje in v katerih so upoštrevane pomembnejše pripombe pristojnih organov in organizacij kot tudi najširše javnosti, ki je sodelovala v postopku.

Okoljevarstveno soglasje je bilo izdano na podlagi določil Zakona o varstvu okolja in Pravilnika o presoji sprejemljivosti vplivov izvedbe planov in posegov v naravo na varovana območja, pri čemer so bila upoštevana tudi določila Zakona o splošnem upravnem postopku. Tako je investitor posredoval vso zahtevano dokumentacijo, pridobljena so bila tako mnenja Zavoda RS za varstvo narave, Ministrstva za kulturo, Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, kakor tudi mnenja stranskih udeležencev in javnosti. Skladno z načelom zakonitosti, načelom materialne resnice in presoje pridobljenih dokazov je bila v postopku izvedena ocena sprejemljivosti posega. Na podlagi ugotovitev v postopku je Agencija RS za okolje delno ugodila strankini zahtevi, tako da je izdala okoljevarstveno soglasje za postavitev 33 od 43 vetrnih turbin, kablovod in povezovalne ceste, 110 kV povezovalni daljnovod od RTP Ilirska Bistrica do RTP Volovja reber in RTP Volovja reber, ker je na podlagi presoje vplivov nameravanega posega na okolje in ocene sprejemljivosti posega v naravo ugotovila, da je poseg v zgoraj navedenem obsegu, ob izvedbi vseh v izreku odločbe določenih pogojev, sprejemljiv. Vsi posegi na območju Volovje rebri so odobreni pod določenimi pogoji in omilitvenimi ukrepi, zlasti mora investitor zagotavljati in spremljati stanje okolja v času obratovalne dobe vetrnic ter letno poročati Agenciji RS za okolje.

Okoljevarstveno soglasje je izdano v skladu z obstoječo zakonodajo, pri tem ne moremo govoriti o nobenem koruptivnem delovanju.

Zoper to odločbo za okoljevarstveno soglasje je bila vložena pritožba, na drugi stopnji je bila zavrnjena, zato je pritožnik sprožil upravni spor. Postopek na Upravne sodišču še teče.

Gradbeno

Na podlagi okoljevarstvenega soglasja, ki ga je investitor moral predložiti vlogi za izdajo gradbnega dovoljenja, je ministrstvo 22.2.2007 investitorju Elektro Primorska izdalo delno gradbeno dovoljenje za postavitev 29 vetrnih turbin na Volovji rebri ter za gradnjo 20kV kableske povezave in 110 kV povezovalnega daljnovoda RTP Ilirska Bistrica – RTP Volovja reber.

Investitor je sicer zaprosil za izdajo gradbenega dovoljenja za postavitev 33 vetrnih turbin, vendar pa za štiri parcele ni predložil pravih listin, s katerimi bi izkazoval pravico graditi. Zato je ministrstvo izdalo delno dovoljenje za postavitev 29 vetrnih turbin, za katere pa je investitor k vlogi za izdajo gradbenega dovoljenja predložil vso potrebno dokumentacijo.

Ministrstvo delno gradbeno dovoljenje lahko izdalo čeprav na Upravnem sodišču teče postopek pritožbe na okoljevarstveno soglasje, saj je odločba Agencije RS za okolje o izdaji okoljevarstvenega soglasja dokončna in izvršljiva (zaključil se je namreč tudi postopek pritožbe na 2. stopnji – o pritožbi na okoljevarstveno soglasje je že odločilo ministrstvo, ki je odločbo agencije potrdilo).

PRILOGA C: ZAKONODAJA

predpis EU/mednarodne pogodbe	zakonodaja RS
<ul style="list-style-type: none"> ➤ <i>Direktiva Sveta in Parlamenta EU (96/92/EE) o skupnih pravilih za notranje tržišče z električno energijo</i> ➤ <i>Direktiva Sveta in Parlamenta EU (98/30/EC) o skupnih pravilih za notranje tržišče z električno energijo in plinom</i> ➤ <i>Direktiva Sveta in Parlamenta EU (2001/77/EC) o promociji proizvodnje električne energije iz obnovljivih virov energije in notranjem trgu z električno energijo</i> ➤ <i>Odločba Sveta EU (91/565/EEC) o promociji učinkovite rabe energije v skupnosti</i> ➤ <i>Direktiva Sveta EU (93/692/EEC) o omejevanju emisij ogljikovega dioksida z izboljšanjem energijske učinkovitosti (SAVE)</i> ➤ <i>Uredba Sveta EU (96/737/EC) o programih za promocijo energetske učinkovitosti (SAVE II)</i> 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ <i>Energetski zakon (Uradni list RS, 79 /99 in 8/00)</i> ➤ <i>Zakon o ratifikaciji pogodbe o energetske listini, protokola k energetske listini o energetske učinkovitosti in s tem povezanimi okoljskimi vidiki in sklepov v zvezi s pogodbo o energetske listini (Uradni list RS - MP, 12/97)</i> ➤ <i>Pravilnik o dodeljevanju sredstev za spodbujanje izrabe obnovljivih virov energije, učinkovite rabe energije in kogeneracije (Uradni list RS, 74/01)</i> ➤ <i>Uredba o pravilih za določitev cen za odkup električne energije od kvalificiranih proizvajalcev električne energije (Uradni list RS, 25/02)</i> ➤ <i>Uredba o pogojih za pridobitev statusa kvalificiranega proizvajalca električne energije (Uradni list RS, 29/01 in 99/01)</i> ➤ <i>Uredba o pravilih za določitev cen in za odkup električne energije od kvalificiranih proizvajalcev električne energije (Uradni list RS, 25/02)</i> ➤ <i>Pravilnik o toplotni zaščiti in učinkoviti rabi energije v stavbah (Uradni list RS, 42/02)</i>

Vir 1: Berlantič, Renato (2004): Ocenjevanje energijskega potenciala vetra. Projekt. Ljubljana: Urad za meteorologijo v oddelku za klimatologijo.

PRILOGA D: KRONOLOŠKI PREGLED DOGODKOV V ZVEZI Z VETRNO ELEKTRARNO VOLOVJA REBER

<i>LETO</i>	<i>DOGODEK</i>
1999	Elektro Primorska postavi merilne naprave za veter na osmih možnih lokacijah za VE
Februarja 2003	Župan ilirske Bistrice občinskemu svetu posreduje program priprave sprememb prostorskih načrtov
Julija 2003	Novogoriška enota zavoda za varstvo narave odloči, da je postopek sprejemanja planskih aktov nezakonit, ker ne poteka v skladu z določili Zakona o ohranjanju narave in Zakona o urejanju prostora
Septembra – oktobra 2003	Javna razgrnitev lokacijskega načrta občine Ilirska Bistrica in osnutka njenega prostorskega načrta
Oktober 2003	Prvi poziv nevladnih organizacij Ministrstvu za okolje in prostor, da začasno zavaruje območje Volovje rebri
Marca 2004	Tedanji minister Janez Kopač poda mnenje, da zavarovanje ni potrebno, med drugim zato, ker naj bi bila Volovja reber v predlogu ekološko pomembnih območij Natura 2000
Marca 2004	MOP obvesti občino Ilirska Bistrica, da je vloga za ugotovitev usklajenosti planskih aktov občine popolna
Marca – aprila 2004	Nevladne organizacije in posamezniki ministru izročijo 2400 podpisov peticije proti vetrni elektrarni.
Aprila 2004	Elektro inštitut Milan Vidmar izdela študijo vplivov na okolje. Ugotovi, da bi bila postavitve vetrne elektrarne in njeno obratovanje ob upoštevanju zaščitnih ukrepov sprejemljiv poseg v okolje
29. april 2004	Posebna vladna komisija sprejme sklep, da so prostorski akti občine Ilirska Bistrica usklajeni z državnimi
30 april 2004	Objava uredbe o območjih Natura 2000 v Uradnem listu. Območje Volovje rebri ni zajeto v območja Nature 2000

Septembra 2004	Investitor Elektro Primorska pošlje na ARSO vlogo za pridobitev okoljevarstvenih soglasij za gradnjo vetrnic
Decembra 2004	ARSO zavrne izdajo soglasja
Januarja 2005	Elektro Primorska in občina Ilirska Bistrica se na odločitev ARSO pritožita
Marca 2005	MOP ugotovi pritožbi. Postopek vrne v ponovno odločanje agenciji
Junija 2006	ARSO v ponovnem postopku investitorju izda okoljevarstveno soglasje za 33 vetrnih turbin
Julija 2006	Koalicija za Volovjo reber se pritoži glede izdaje soglasja
Oktobra 2006	MOP zavrne pritožbo Koalicije za Volovjo reber
Februarja 2007	MOP izda gradbeno dovoljenje za postavitve 29 vetrnih turbin

Vir 2: Červek, Urban (2007): Vetrnice spet na začetku? Delo 1.6., 125(XLIX), 3.